

T.C.
GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI
Hukuk Müşavirliği

Sayı : 11985113/10.06.01-17/

Konu : Dava ve İcra Takipleri ile Bunlara Bağlı
İş ve İşlemlerde Uyulacak Usul ve Esaslar

GENELGE
(2016/1)

BİRİNCİ KISIM
Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Genelgenin amacı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının taraf olduğu dava ve icra dosyalarının takibi ile bunlara bağlı iş ve işlemlerde uyulması gereken usul ve esasları düzenlemektir.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Genelgenin uygulanmasında;

- a) Bakan: Gümrük ve Ticaret Bakanını,
  - b) Bakanlık: Gümrük ve Ticaret Bakanlığını,
  - c) Bölge müdürlüğü: Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğünü,
  - ç) Bölge müdürü: Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürünü,
  - d) Grup başkanı: Hukuk Müşavirliği Gümrük, Ticaret ve Merkez Grup Başkanlarını,
  - e) Hukuk birimi: Merkezde Hukuk Müşavirliğini, taşrada hukuk grup başkanlıkları ve hukuk bürolarını,
  - f) Hukuk bürosu: Gümrük müdürlükleri hukuk bürolarını,
  - g) Hukuk grup başkanı: Bölge müdürlükleri hukuk grup başkanlarını,
  - ğ) Hukuk grup başkanlığı: Bölge müdürlükleri hukuk grup başkanlıklarını,
  - h) I. Hukuk Müşaviri: Bakanlık I. Hukuk Müşavirini,
  - ı) Hukuk müşavirleri: Bakanlık hukuk müşavirlerini,
  - i) Hukuk Müşavirliği: Bakanlık Hukuk Müşavirliğini,
  - j) İdare: Hukuk birimleri dışındaki Bakanlık merkez ve taşra birimlerini,
  - k) İl müdürlükleri: Ticaret il müdürlüklerini,
  - l) İl müdürü: Ticaret il müdürlerini,
  - m) Koordinatör avukat: Hukuk bürosu koordinatör avukatını,
  - n) Merkez birimi: Bakanlık merkez teşkilatı hizmet birimlerini,
  - o) Müdür: Gümrük müdürü, gümrük muhafaza kaçakçılık ve istihbarat müdürü, tasfiye işletme müdürü ve il müdürünü,
  - ö) Müsteşar: Bakanlık Müsteşarını,
  - p) Taşra birimi: Bakanlık Gümrük ve ticaret bölge müdürlükleri, gümrük müdürlükleri, gümrük muhafaza kaçakçılık ve istihbarat müdürlükleri, tasfiye işletme müdürlükleri ve il müdürlüklerini,
- ifade eder.

İKİNCİ KISIM Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM Uyuşmazlıkların Sulh Yoluyla Halli

Adli uyuşmazlıklar

MADDE 3- (1) 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ile Özel Bütçeli Kamu İdarelerinde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesine göre, Bakanlıkça adli yargıda dava açılmasından veya icra takibine başlanmasından önce ilgili idarece, karşı tarafın sulhe davet edilmesi esastır. Sulhe davette karşı tarafa ifa, itiraz veya sulh teklifinde bulunmak üzere otuz gün süre verilir. Ancak, gecikmesinde sakınca bulunan veya işin mahiyeti gereği süre verilmesinde fayda görülmeyen hallerde doğrudan dava ve icra yoluna başvurulabilir.

(2) Dava konusu edilmiş veya icraya intikal etmiş uyuşmazlıklarda da taraflarca sulh teklifinde bulunulabilir. Sulh başvurularının, sulh teklifinde bulunulmasından itibaren altmış gün içinde sonuçlandırılması zorunludur. Sulh başvurusu altmış gün içinde sonuçlandırılmamışsa istek reddedilmiş sayılır.

(3) Maddi ve hukuki nedenlerle kamu menfaati görülmesi halinde, “Vazgeçme Yetkileri” başlıklı Üçüncü Bölümde belirtilen yetkiler çerçevesinde asıl alacak ve fer’ilerinden kısmen ya da tamamen vazgeçilebilir.

(4) Sulh anlaşmalarına ilişkin tutanak ilam hükmündedir ve ilamların icrasına dair genel hükümlere göre infaz olunur. Ancak, vadeye bağlanmamış alacaklarda tutanağın imzalandığı tarihten itibaren iki aylık sürenin dolmasından, vadeye bağlanmış alacaklarda ise vadenin dolmasından önce tutanak icraya konulamaz. Sulh anlaşması hükümleri yerine getirilmediği takdirde alacak muaccel olur ve sulhe konu edilen hak veya alacaklar, alacağın muaccel olduğu tarihten itibaren 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesine göre belirlenen gecikme zammı oranında hesaplanan faizi ile birlikte takip ve tahsil edilir.

(5) Sulh halinde üzerinde anlaşılan hususlar hakkında taraflarca dava açılmaz.

(6) Tarafların sulhe davet yazısının diğer tarafa tebliği ile uyuşmazlık konusu hak ve alacağın tabi olduğu kanuni süreler durur. Sulhun sağlanamaması halinde bu husus tutanağa bağlanır, tutanak tarihinden itibaren uyuşmazlığın niteliğine göre kanuni süreler yeniden işlemeye başlar.

İdari uyuşmazlıklar

MADDE 4- (1) 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 12 nci maddesine göre, idari işlemler dolayısıyla haklarının ihlal edildiğini iddia edenler Bakanlığa başvurarak, uğramış oldukları zararın sulh yoluyla giderilmesini dava açma süresi içinde isteyebilirler. İdari eylemler nedeniyle hakları ihlal edilenlerce, idari dava açmadan önce 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca yapılan başvurular da sulh başvurusu olarak kabul edilir.

(2) Sulh talebine ilişkin başvuru, işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur. Başvuru sonuçlanmadan dava açılmaz.

(3) Sulh başvurularının altmış gün içinde sonuçlandırılması zorunludur. Sulh başvurusu altmış gün içinde sonuçlandırılmamışsa istek reddedilmiş sayılır.

(4) Sulh başvurusu, belli bir konuyu ve somut bir talebi içermiyorsa idari işlem veya idari eylemi tesis eden makam tarafından reddedilir. Reddedilmeyen başvurular, hukuki uyuşmazlık değerlendirme komisyonuna gönderilir. Hukuki uyuşmazlık değerlendirme

komisyonuna gönderilen başvurular 4/7/2012 tarihli ve 28343 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Hukuki Uyuşmazlık Değerlendirme Komisyonunun Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde incelenir.

(5) Hukuki uyuşmazlık değerlendirme komisyonunun inceleme sonunda hazırlayacağı rapor 8 inci maddenin birinci fıkrasının (c) ve (ç) bentlerinde belirtilen yetkili makamlara sunulur. Bu makamların sulh başvurusunu kabul etmesi halinde başvuru sahibine, hazırlanan sulh tutanağının imzalanması için en az on beş günlük süre verilir. Davet yazısında, belirtilen tarihte gelmesi veya yetkili temsilcisini göndermesi gerektiği, aksi takdirde sulh tutanağını kabul etmemiş sayılacağı ve yargı yoluna başvurarak zararının tazmin edilmesini talep etme hakkının bulunduğu belirtilir.

(6) Tazminat miktarı ve ödeme şekli üzerinde idare ve talepte bulunanın sulh olmaları halinde buna ilişkin bir tutanak düzenlenir ve taraflarca imzalanır. Bu tutanak ilam hükmündedir. Sulh olunan miktar idare bütçesinden ödenir. Vadeye bağlanmamış alacaklarda tutanağın imzalandığı tarihten itibaren iki aylık sürenin dolmasından, vadeye bağlanmış alacaklarda ise vadenin dolmasından önce tutanak icraya konulamaz.

(7) Sulh tutanağının kabul edilmemesi veya kabul edilmemiş sayılması hallerinde uyuşmazlık tutanağı düzenlenerek bir örneği ilgiliye verilir.

(8) Sulh olunan konu ya da miktara ilişkin olarak dava yoluna başvurulamaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Davaların Açılması ve Takibi

Davaların açılması

MADDE 5- (1) Müsteşar veya iş ve işlemlerle ilgili merkez veya taşra birim amiri tarafından talepte bulunulması halinde Bakanlık adına dava açılır veya icra takibinde bulunulur.

(2) Dava açılması talebi ile birlikte davaya dair bilgi ve belgeler, zamanaşımı ve hak düşürücü süreler dikkat alınarak hukuk birimine gönderilir. Süresinde gönderilmeyen veya eksik ya da yanlış gönderilen bilgi ve belgeden kaynaklanan sorumluluk bunu gönderen merkez veya taşra birimine aittir.

(3) Dava açma talebi üzerine hukuk birimince, maddi ve hukuki sebeplerle dava açılmasında kamu menfaati bulunmadığı yönünde görüş belirtilmesi halinde, “Vazgeçme Yetkileri” başlıklı Üçüncü Bölümde belirtilen yetkiler çerçevesinde dava açılmasından vazgeçilebilir.

(4) Bakanlığa karşı açılan davaların takibine, hukuk birimlerinince doğrudan başlanır.

Adli davalar ile icra dosyalarının takibi

MADDE 6- (1) *(Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* Merkez birimlerinin işlemleri ile ilgili olarak Ankara’da açılan adli davalar ve icra takipleri ile Hukuk Müşavirliğince takip edilmesi uygun görülen diğer adli davalar ve icra takipleri hariç olmak üzere, adli davalar ve icra takipleri, mahkemenin veya icra müdürlüğünün bulunduğu yere göre Bakanlık Taşra Teşkilatı Çalışma Yönetmeliği ekinde yer alan coğrafi sınırlarda yetkili hukuk birimlerinince yürütülür. Kabahat fiillerine karşı sulh ceza mahkemelerine yapılan başvurular 7 nci maddedeki usule göre takip edilir.¹

(2) Yetkili mahkemenin veya icra müdürlüğünün bulunduğu yer dışındaki talimat mahkeme veya icra müdürlüğü nezdinde yürütülen duruşma, keşif, haciz vb. iş ve işlemler,

¹ 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı değişikliği öncesi fıkra hükmü: “Adli davalar ile icra takipleri, mahkemenin veya icra müdürlüğünün bulunduğu yere göre Bakanlık Taşra Teşkilatı Çalışma Yönetmeliği ekinde yer alan coğrafi sınırlarda yetkili hukuk birimlerinince yürütülür.”

talimat merciinin bulunduğu yerdeki hukuk birimince yürütülerek neticesinden dosyanın takip edildiği hukuk birimine bilgi verilir.

(3) Ticaret il müdürlükleri veya Valilikler aleyhine açılan davalarda ilgili merkez biriminden de bilgi, belge ve görüş talep edilir.

İdari davaların takibi

MADDE 7- (1) Bakanlık merkez birimlerinde tesis edilen iş ve işlemlere, düzenleyici işlemlere (tüzük, yönetmelik, genelge, tebliğ vb.) veya düzenleyici işlemlerle birlikte bunların uygulanmasına ilişkin bireysel işlemlere karşı açılan idari davalar ile önemi ve emsal niteliği itibarı ile Hukuk Müşavirliğince takip edilmesi gerektiği I. Hukuk Müşavirinin onayı ile belirlenen davaların takibi Hukuk Müşavirliğince yürütülür. Dava konusu işlemi tesis eden veya eylemde bulunan birimler, dava konusu işlemle ilgili hukuki dayanakları ve görüşlerini, ilgili bilgi ve belgelerin onaylı suretleri ile birlikte Hukuk Müşavirliğine gönderirler.

(2) Bakanlık taşra birimlerinde tesis edilen iş ve işlemler nedeniyle Bakanlık, Bölge Müdürlüğü veya Valilik aleyhine açılan idari davaların takibi; iş ve işlemi tesis edip etmediğine bakılmaksızın, mahkemenin bulunduğu yere göre Bakanlık Taşra Teşkilatı Çalışma Yönetmeliği ekinde yer alan coğrafi sınırlarda yetkili hukuk birimlerinde yürütülür.

(3) Yetkili mahkemenin bulunduğu yer dışındaki talimat mahkeme nezdinde yürütülen duruşma, keşif, haciz vb. iş ve işlemler, talimat merciinin bulunduğu yerdeki hukuk birimince yürütülerek neticesinden dosyanın takip edildiği hukuk birimine bilgi verilir.

(4) Ticaret il müdürlükleri veya Valilikler aleyhine açılan davalarda ilgili merkez biriminden de bilgi, belge ve görüş talep edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Vazgeçme Yetkileri

Adli ve idari uyuşmazlıkların sulh yoluyla halli, uzlaşma ve vazgeçme yetkileri

MADDE 8- (1) 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 11 inci maddesi hükümleri uyarınca; Bakanlık ile gerçek veya tüzel kişiler arasında çıkan adli ve idari uyuşmazlıklarda;

- Dava açılmasından veya icra takibine başlanılmasından vazgeçilmesi,
- Yargı veya icra mercilerine intikal etmiş olanların takiplerinden vazgeçilmesi,
- Verilen kararlara karşı istinaf, temyiz ve itiraz kanun yollarına gidilmesinden vazgeçilmesi,

- Adli veya idari uyuşmazlığın sulh yoluyla halli,

- Davaları kabul veya davadan feragat etme,

- Ceza uyuşmazlıklarında şikâyetten vazgeçme veya uzlaşma işlemlerinde;

Vazgeçilen veya tanınan ya da terkin edilen hak ve menfaatin değeri dikkate alınmak suretiyle;

a) Tutara ilişkin olmayanlar ile 500.000 TL'ye kadar (500.000 TL dâhil) olan uyuşmazlıklarda; Hukuk Müşavirliği tarafından takip edilen uyuşmazlıklarda ilgili merkez biriminin görüşü alınarak davayı takip eden avukat veya hukuk müşavirinin teklifi ve ilgili grup başkanının uygun görüşü üzerine I. Hukuk Müşaviri, hukuk grup başkanlıkları ve hukuk büroları tarafından takip edilen uyuşmazlıklarda ilgili birimin görüşü alınarak davayı takip eden avukatın teklifi ve ilgili hukuk grup başkanının/koordinatör avukatın uygun görüşü üzerine bölge müdürü,

b) 500.001 TL'den 1.000.000 TL'ye kadar (1.000.000 TL dâhil) olan uyuşmazlıklarda; Hukuk Müşavirliği tarafından takip edilen uyuşmazlıklarda ilgili merkez biriminin görüşü alınarak I. Hukuk Müşavirinin teklifi üzerine, hukuk grup başkanlıkları ve hukuk büroları tarafından takip edilen davalarda ilgili taşra biriminin görüşü alınarak Bölge Müdürünün teklifi ve I. Hukuk Müşavirinin uygun görüşü üzerine Müsteşar,

c) 1.000.001 TL'den 10.000.000-TL'ye (10.000.000 dahil) kadar uyuşmazlıklarda hukuki uyuşmazlık değerlendirme komisyonunun görüşü, Müsteşarın teklifi üzerine Bakan,
ç) 10.000.001-TL'nin üzerindeki uyuşmazlıklarda hukuki uyuşmazlık değerlendirme komisyonu ve Maliye Bakanlığının görüşü, Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu, yetkilidir.

Açılmasında ve takibinde hak ve menfaat bulunmayan, yanlışlıkla açılan veya konusu kalmayan dava ve icra takipleri

MADDE 9- (1) Açılmasında ve takibinde Hazine veya Bakanlığa ait herhangi bir hak ve menfaat bulunmayan, yanlışlıkla açılan veya konusu kalmayan dava ve icra takiplerinde; dava açılmasından veya icra takibine başlanılmasından, yargı veya icra mercilerine intikal etmiş olanların takiplerinden vazgeçilmesinde,

a) Hukuk Müşavirliğince takip edilen her türlü davada, avukat veya hukuk müşavirinin teklifi, grup başkanının uygun görüşü üzerine I. Hukuk Müşaviri,

b) Hukuk grup başkanlıkları tarafından takip edilen her türlü davada, davayı takip eden avukatın teklifi ve hukuk grup başkanı,

c) Hukuk büroları tarafından takip edilen her türlü davada, davayı takip eden avukatın teklifi, koordinatör avukatın uygun görüşü üzerine hukuk grup başkanı, yetkilidir.

(2) Dava ve icra takiplerinde, sehven veya yanlışlıkla yapılan kanun yolları başvurularından vazgeçmeye, dava ve icra takibinde sehven gönderilen dilekçeleri geri çekmeye davayı takip eden hukuk müşaviri veya avukat yetkilidir.

Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar ile görevsizlik ve yetkisizlik kararları

MADDE 10- (1) (*Değişik madde: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı*) Kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararlara karşı;

a) Hukuk Müşavirliğince takip edilecek dosyalara ilişkin kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlara karşı, ilgili merkez birimlerinin görüşü alınarak I. Hukuk Müşavirinin onayı ile,

b) İl müdürlükleri hariç taşra birimlerince takip edilen dosyalara ilişkin kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlara karşı, ilgili taşra birimlerinin görüşü alınarak hukuk grup başkanlıklarında hukuk grup başkanının teklifi üzerine, hukuk bürolarında koordinatör avukatın teklifi, hukuk grup başkanının uygun görüşü üzerine bölge müdürünün onayı ile,

c) İl müdürlükleri tarafından yapılan suç duyuruları üzerine verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlara karşı, il müdürünün teklifi üzerine Vali onayı ile, kanun yoluna başvurudan vazgeçilebilir.

(2) Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca yapılan suç duyuruları üzerine verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar hukuk birimlerince Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına da bildirilir.

(3) Bakanlığa 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 131 inci maddesi gereğince gönderilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar Hukuk Müşavirliğince Personel Dairesi Başkanlığına gönderilir.

(4) 21 inci maddenin ikinci fıkrası kapsamına giren suçlarla ilgili verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar ilgili merkez birimine gönderilir, ilgili merkez birimince talep edilmesi halinde bu kararlara itiraz edilir, talep edilmemesi halinde ayrıca vazgeçme onayı alınmaz.

(5) Görevsizlik ve yetkisizlik kararlarına karşı, Hukuk Müşavirliğince takip edilen davalarda, davayı takip eden avukat veya hukuk müşavirinin teklifi üzerine ilgili grup başkanının onayı ile, hukuk grup başkanlıkları tarafından takip edilen davalarda, davayı takip eden avukatın teklifi üzerine hukuk grup başkanı onayı ile, hukuk büroları tarafından takip

edilen davalarda avukatın teklifi üzerine koordinatör avukatın onayı ile kanun yoluna başvurudan vazgeçilebilir.¹

Mahkumiyet, erteleme, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın düşürülmesi kararları

MADDE 11- (1) Mahkumiyet kararlarının temyiz edilip edilmeyeceğinin değerlendirilmesi, davayı takip eden avukat veya hukuk müşavirinin yetkisi dâhilinde olup söz konusu kararların temyizinden vazgeçilmesi için onay alınmaz.

(2) Cezanın ertelenmesine, ceza verilmesine yer olmadığına, davanın düşürülmesine ilişkin kararlarda; Hukuk Müşavirliğince takip edilen davalarda, davayı takip eden avukat veya hukuk müşavirinin teklifi üzerine ilgili grup başkanının onayı ile, hukuk grup başkanlıkları tarafından takip edilen davalarda, davayı takip eden avukatın teklifi üzerine hukuk grup başkanı onayı ile, hukuk büroları tarafından takip edilen davalarda avukatın teklifi üzerine koordinatör avukatın onayı ile temyiz yoluna gidilmesinden vazgeçilebilir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair kararlar

MADDE 12- (1) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair kararlara karşı, Hukuk Müşavirliğince takip edilen davalarda, davayı takip eden avukat veya hukuk müşavirinin teklifi üzerine ilgili grup başkanının onayı ile, hukuk grup başkanlıkları tarafından takip edilen davalarda, davayı takip eden avukatın teklifi üzerine hukuk grup başkanının onayı ile, hukuk büroları tarafından takip edilen davalarda avukatın teklifi üzerine koordinatör avukatın onayı ile itiraz yoluna gidilmesinden vazgeçilebilir.

Müsadereye yer olmadığına dair kararlar ile iade kararları

MADDE 13- (1) Müsadereye yer olmadığına dair kararlar ile iade kararlarına karşı, Hukuk Müşavirliğince takip edilen davalarda, davayı takip eden avukat veya hukuk müşavirinin teklifi, grup başkanının uygun görüşü üzerine I. Hukuk Müşavirinin onayı ile, hukuk grup başkanlıkları tarafından takip edilen davalarda, davayı takip eden avukatın teklifi, hukuk grup başkanının uygun görüşü üzerine, hukuk büroları tarafından takip edilen davalarda, davayı takip eden avukatın ve koordinatör avukatın teklifi, hukuk grup başkanının uygun görüşü üzerine bölge müdürünün onayı ile itiraz veya temyiz yoluna gidilmesinden vazgeçilebilir.

(2) Mahkumiyet, erteleme, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın düşürülmesi, hükmün açıklanmasının geriye bırakılması kararlarında, aynı zamanda müsadereye yer olmadığına dair karar veya iade kararı verilmesi halinde, birinci fıkra uygulanır.

¹ 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı değişikliği öncesi madde hükmü:

Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar

MADDE 10- (1) Kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararlara karşı;

a) Merkez birimleri tarafından veya merkez biriminin talebi üzerine Hukuk Müşavirliğince yapılan suç duyuruları üzerine verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar Hukuk Müşavirliğince ilgili merkez birimine gönderilir. Karara itiraz edilmesinde hukuki yarar görülmediği takdirde, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca yapılan suç duyurularında Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının görüşü alınarak diğer suç duyurularında doğrudan ilgili merkez biriminin onayı ile,

b) Bakanlık merkez personeli ile ilgili suç duyurularında varsa ilgili merkez biriminin, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca yapılan suç duyurularında Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının görüşü alınarak Personel Dairesi Başkanının onayı ile, c) Taşra birimleri tarafından yapılan suç duyuruları üzerine verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar hukuk birimince ilgili taşra birimine gönderilir. Karara karşı itiraz edilmesinde hukuki yarar görülmediği takdirde, hukuk grup başkanının teklifi üzerine bölge müdürünün onayı ile,

ç) İl müdürlükleri tarafından yapılan suç duyuruları üzerine verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlara karşı il müdürünün teklifi üzerine Vali onayı ile itiraz yoluna başvurudan vazgeçilebilir.

(2) Bakanlık merkez ve taşra birimlerince suç duyurusunda bulunulmadığı halde, Bakanlığa 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 131 inci maddesi gereğince gönderilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar Hukuk Müşavirliğince Personel Dairesi Başkanlığına gönderilir.

Karar düzeltme kanun yolundan vazgeçme yetkileri

MADDE 14- (1) Tamamen veya kısmen Bakanlık aleyhine olan kararlara karşı hukuki yarar görülmediği takdirde,

a) Hukuk Müşavirliğince takip edilen her türlü davada, avukat veya hukuk müşavirinin teklifi, grup başkanının uygun görüşü üzerine I. Hukuk Müşavirinin onayı ile,

b) Hukuk grup başkanlıkları tarafından takip edilen her türlü davada, davayı takip eden avukatın teklifi ve hukuk grup başkanının onayı ile,

c) Hukuk büroları tarafından takip edilen her türlü davada, davayı takip eden avukatın teklifi, koordinatör avukatın uygun görüşü üzerine hukuk grup başkanının onayı ile, karar düzeltme yoluna başvurudan vazgeçilebilir.

Hukuk Yönetim Sistemi (HYS)

MADDE 15- (1) Hukuk birimleri tarafından takip edilen tüm davalara ilişkin bilgiler, Hukuk Yönetim Sistemine kaydedilir.

(2) Hukuk Yönetim Sisteminin güncelliğini ve sürdürülebilirliğini sağlamak üzere, hukuk birimlerinde yeterli sayıda personel görevlendirilir ve yetkili personelce kayıtların doğru ve zamanında yapılmasına özen gösterilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM Ceza Davaları

BİRİNCİ BÖLÜM Soruşturma Aşaması

Suç duyurusunda bulunulması

MADDE 16- (1) İdarece kaçakçılık fiillerinin tespiti halinde; kaçakçılık fiiline ilişkin bilgi ve belgeler Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilerek suç duyurusunda bulunulur ve suç duyurusunda kaçak eşyanın cinsi, nev'i ve miktarı bildirilir.

(2) Mevzuatla kendisine verilen görevlerin yerine getirilmesi sırasında bir suç işlendiğinin tespiti halinde, idarece suç duyurusunda bulunulur.

Kaçak eşya naklinde kullanılan taşıt

MADDE 17- (1) 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi hükmüne göre, Kanunda tanımlanan suçların işlenmesinde kullanılan taşıtlara, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 128 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükmüne göre sicile şerh verilmek suretiyle idarece elkonulur. Ancak, taşıtın Türkiye'de sicile kayıtlı olmaması ya da soruşturma ve kovuşturma devam ederken, kaçakçılık suçunun işlenmesinde tekrar kullanılması halinde veya 5607 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen hallerde, idarece kaçak eşya naklinde kullanılan taşıtlar alıkonulur.

(2) *(Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* Elkoyma veya alıkoyma işlemi, yirmi dört saat içinde görevli hakim onayına sunulur. Elkoyma veya alıkoyma işleminin reddi halinde, red kararı ivedilikle hukuk birimlerine gönderilir ve hukuk birimlerince yedi gün içinde kararı veren mercie itiraz edilir. Kararına itiraz edilen hakim, itirazı yerinde görürse kararını düzeltir; yerinde görmezse en çok üç gün içinde, itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.¹

¹ 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı değişikliği öncesi fıkra hükmü: "Elkoyma veya alıkoyma işlemi, yirmi dört saat içinde yetkili ağır ceza mahkemesi onayına sunulur ve yetkili ağır ceza mahkemesince oy birliğiyle karar verilir. Elkoyma veya alıkoyma

Kaçak eşya ve kaçak taşıt

MADDE 18- (1) 5607 sayılı Kanun hükümlerine göre kaçak eşya veya kaçak taşıta idarece elkonulur. Elkoyma işlemi, yirmi dört saat içinde idarece görevli hâkimin onayına sunulur. Elkoyma işleminin reddi halinde, hukuk birimlerince yedi gün içinde kararı veren mercie itiraz edilir. Kararına itiraz edilen hâkim, itirazı yerinde görürse kararını düzeltir, yerinde görmezse en çok üç gün içinde, itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

(2) *(Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* Kaçak akaryakıt hariç olmak üzere kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan kaçak eşyaya elkoyma, kaçak taşıta ilişkin alıkoyma kararının kesinleşmesi üzerine, karar müdahil gümrük idaresince geciktirilmeksizin hukuk birimlerine intikal ettirilir, hukuk birimlerince soruşturma aşamasında hakimden, kovuşturma aşamasında mahkemeden eşyanın tasfiyesine karar verilmesi talep edilir ve müdahil gümrük idaresine bilgi verilir.¹

(3) *(Mülga: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)*²

Kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar

MADDE 19- (1) 5271 sayılı Kanunun 172 nci maddesine göre Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın idareye tebliğ edilmesi halinde, anılan Kanunun 173 üncü maddesinin birinci fıkrası gereğince kararın tebliğ edildiği tarihten itibaren on beş gün içinde, bu kararı veren Cumhuriyet savcısının yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hakimliğine itiraz edilir (Ek 1).

(2) *(Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* İtirazın reddedilmesi halinde; dosya işleminden kaldırılır. Olay hakkında yeni delillerin elde edilmesi halinde, Cumhuriyet Başsavcılığına yeniden suç duyurusunda bulunulur. Ancak, 5271 sayılı Kanunun 173/6 ncı maddesine göre itirazın reddedilmesi halinde, Cumhuriyet Savcısının yeni delil varlığı nedeniyle kamu davasını açabilmesi, sulh ceza hakimliğinin bu hususta karar vermesine bağlıdır.³

(3) Cumhuriyet Başsavcılığının, cezayı kaldıran şahsî sebep olarak etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını gerektiren koşulların ya da şahsî cezasızlık sebebinin varlığı halinde, kamu davasının açılmaması hususunda takdir yetkisini kullanarak 5271 sayılı Kanunun 171 inci maddesine göre verdiği kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararlara aynı Kanunun 173 üncü maddenin beşinci fıkrasının amir hükmü uyarınca itiraz edilmez.

İKİNCİ BÖLÜM

Kamu Davasının Açılması

Kaçakçılık suçları

MADDE 20- (1) 5607 sayılı Kanunun 18 inci maddesine göre; bu Kanunda tanımlanan suçlar nedeniyle açılan davalarda mahkeme iddianamenin bir örneğini ilgili gümrük idaresine

---

işleminin reddi halinde, hukuk birimlerince yedi gün içinde kararı veren ağır ceza mahkemesine itiraz edilir. Kararına itiraz edilen mahkeme, itirazı yerinde görürse kararını düzeltir; yerinde görmezse en çok üç gün içinde, itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

¹ 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı değişikliği öncesi fıkra hükmü: “(2) Kaçak akaryakıt hariç olmak üzere kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan kaçak eşya ve kaçak taşıta ilişkin el koyma kararının kesinleşmesi üzerine, hukuk birimlerince soruşturma aşamasında hakimden, kovuşturma aşamasında mahkemeden eşyanın tasfiyesine karar verilmesi derhal talep edilir.”

² Mülga fıkra hükmü: “(3) El koyma tarihinden itibaren altı ay, ancak eşyanın zarara uğraması veya değerinde esaslı ölçüde kayıp meydana gelme tehlikesinin varlığı veya muhafazasının ciddi külfet oluşturmaları halinde bir ay içinde hakimince veya mahkemenin tasfiye kararı vermemesi durumunda, hukuk birimlerince ilgili taşra birimine eşyanın 5607 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin birinci fıkrası hükmüne göre tasfiyelik hale geldiği derhal bildirilir.”

³ 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı değişikliği öncesi fıkra hükmü: “(2) İtirazın reddedilmesi halinde; dosya işleminden kaldırılır. Olay hakkında yeni delillerin elde edilmesi halinde, Cumhuriyet Başsavcılığına yeniden suç duyurusunda bulunulur. Ancak, 5271 sayılı Kanunun 173/6 ncı maddesine göre itirazın reddedilmesi halinde, Cumhuriyet Savcısının yeni delil varlığı nedeniyle kamu davasını açabilmesi, önceden verilen dilekçe hakkında karar vermiş olan sulh ceza hakiminin bu hususta karar vermesine bağlıdır.”

gönderir ve başvurusu üzerine gümrük idaresi katılan olarak kabul edilir. Bu nedenle, iddianamenin tebliği üzerine ilgili gümrük idaresince, davaya katılma dilekçesi verilir (Ek 2).

(2) Kaçakçılık filleri dışında idareyi ilgilendiren diğer ceza davalarında da, iddianame ve duruşma davetiyesi idareye tebliğ edildiğinde veya açılmış olan davadan haberdar olduğunda, davaya katılma dilekçesi verilir ve mahkemece idarenin katılan olarak kabul edilmesine karar verilmesi istenilir (Ek 3).

(3) 28/3/2013 tarihli ve 6455 sayılı Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik yapılmasına Dair Kanun ile 3/1/2002 tarihli ve 4733 sayılı Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda ve 4/12/2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununda yer alan kaçakçılık suçları 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununa alındığından söz konusu Kanunun yürürlük tarihi olan 11/4/2013 tarihinden itibaren 4733 sayılı Kanun ile 5015 sayılı Kanun hükümleri uyarınca açılan veya daha önce açılmış olmakla birlikte müdahil idarenin belirlenmediği ceza davalarına da katılma dilekçesi verilir ve davanın takibi sağlanır.

Diğer suçlar

MADDE 21- (1) 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanununun 58 inci maddesinin dördüncü fıkrası ve diğer mevzuat hükümleri uyarınca Bakanlık veya ilgili taşra birimlerinin katılan sıfatının kazanıldığı veya katılımın zorunlu kılındığı ceza davalarında, iddianamenin hukuk birimlerine gönderilmesi üzerine davaya katılma dilekçesi verilir veya iddianame bu amaçla davayı takibe yetkili hukuk birimine gönderilir. Ayrıca, dava açıldığı ilgili merkez veya taşra birimine de bildirilir.

(2) Bakanlık görev alanı gereği 5271 sayılı Kanunun 237 nci maddesi veya ilgili mevzuat uyarınca Bakanlığın katılan sıfatını alabileceği belirtilen ceza davalarında, iddianamenin hukuk birimlerine tebliği halinde, iddianame ilgili merkez veya taşra birimine gönderilir. İlgili merkez veya taşra birimince, açılan ceza davasında katılma talebinde bulunularak davanın takip edilmesinin istenilmesi halinde, davanın takip edilebilmesi için hukuk birimince yetkili hukuk birimine iddianame ve varsa temin edilen diğer bilgi ve belgeler gönderilir. İlgili merkez veya taşra birimi tarafından katılma talebinde bulunulmayan davalar için ayrıca vazgeçme onayı alınmaz.

(3) Bakanlığın katılma yetkisinin bulunduğu, ancak mahkemece bildirim yapılmayan davalarda, mahkemece verilen kararların hukuk birimlerine tebliği üzerine de ikinci fıkraya göre işlem yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kovuşturma Aşaması

Görevsizlik veya yetkisizlik kararlarına itiraz

MADDE 22- (1) 5271 sayılı Kanunun 5 ve 18 inci maddelerinde görevsizlik veya yetkisizlik kararlarının itiraza tabi olduğu düzenlenmiştir. Bir üst mahkemenin görev alanına girdiği gerekçesiyle verilen görevsizlik veya yetkisizlik kararlarına itiraz edilmesine gerek bulunmamaktadır. Bunun dışındaki görevsizlik veya yetkisizlik kararlarına karşı 26 ncı maddedeki açıklamalar doğrultusunda itiraz edilir.

(2) 5271 sayılı Kanunun 223/10 maddesinde yer alan, “Adli yargı dışındaki bir yargı merciine yönelik görevsizlik kararı kanun yolu bakımından hüküm sayılır.” hükmü gereğince; başka bir yargı yolu öngören veya idareyi yetkili kılan görevsizlik kararının yasaya aykırı olduğu düşünülüyorsa kanun yoluna başvurulur.

(3) 31/3/2007 tarihinde yürürlüğe giren 5607 sayılı Kanunun 25 inci maddesi ile 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. 5607 sayılı Kanunun 17 nci

maddesi gereğince idari para cezası vermeye yetkili merci Cumhuriyet Savcısı olarak belirlenmiştir. Görev ve yetkiye ilişkin kurallar kamu düzenini ilgilendirdiğinden görev ve yetki ile ilgili değişikliklerin kanunun yürürlüğe girdiği tarihte derhal uygulanması esastır. Gümrük komisyonlarına idari para cezası verme yetkisi tanıyan 4926 sayılı Kanunun yürürlükten kalkması ve 5607 sayılı Kanunda yetkili merci olarak Cumhuriyet Savcılarının belirlenmesi nedeniyle 31/3/2007 tarihinden itibaren Gümrük Komisyonları yürürlükten kalkmış ve idari para cezası verme yetkileri de kalmamıştır. Bu nedenle, mahkemece fiilin 4926 sayılı Kanun zamanında işlenmiş olması ve gümrük komisyonlarının yetkili olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı verilmesi halinde karar yukarıda belirtilen gerekçelerle kanun yoluna başvurulur.

Bilirkişinin reddi

MADDE 23- (1) Mahkemece, çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişi atanabilir. Bilirkişinin adı ve soyadı engel sebepler olmadığı takdirde katılan idareye de bildirilir.

(2) Adı ve soyadı idareye bildirilen bilirkişi,

a) Suçtan kendisi zarar görmüşse,

b) Sonradan kalksa bile şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında evlilik, vesayet veya kayımlık ilişkisi bulunmuşsa,

c) Şüpheli, sanık veya mağdurun kan veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoyundan biri ise,

ç) Şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında evlat edinme bağlantısı varsa,

d) Şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında üçüncü derece dahil kan hısımlığı varsa,

e) Evlilik sona ermiş olsa bile, şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında ikinci derece dahil kayın hısımlığı varsa,

f) Aynı davada Cumhuriyet Savcılığı, adli kolluk görevi, şüpheli veya sanık müdafiliği veya mağdur vekilliği yapmışsa,

g) Aynı davada tanık sıfatıyla dinlenmişse,

ğ) Aynı davada hakim olarak görev yapmışsa,

idarece, 5271 sayılı Kanununun 69 uncu maddesi uyarınca davanın görüldüğü mahkemeye bilirkişinin reddi talebinde bulunulur. Dilekçede ret sebepleri de açıkça bildirilir (Ek 4).

Bilirkişi raporuna itiraz

MADDE 24- (1) Bilirkişi raporları katılan idareye de tebliğ edilir ve 5271 sayılı Kanununun 67/5 maddesi uyarınca, mahkemece bilirkişi raporuna karşı itirazların ve taleplerin bildirilmesi için süre verilir. Mahkemece belirlenen süre içerisinde bilirkişi raporu incelenerek, rapora ilişkin itirazlar ve gerekirse yeni bilirkişi incelemesi yaptırılması talebi mahkemeye bildirilir (Ek 5).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

5271 sayılı Kanun

Kanun Yolları

Kanun yolları

MADDE 25- (1) Tamamen veya kısmen Bakanlık aleyhine neticelenen davalarda, kanun yolu açık olan kararlar için kanun yollarına gidilmesi zorunludur.

(2) 23/3/2005 tarihli ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanununun 8 inci maddesi gereğince, bölge adliye mahkemelerinin Resmi Gazetede ilan edilecek göreve başlama tarihinden önce verilen kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar 4/4/1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 322

nci maddesinin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları hariç olmak üzere, 305 ila 326 ncı maddeleri uygulanır. Bu kararlara ilişkin dosyalar bölge adliye mahkemelerine gönderilemez. Adalet Bakanlığınca 7/11/2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Karara göre bölge adliye mahkemeleri 20/7/2016 tarihinde göreve başlayacaktır. Bu nedenle, bölge adliye mahkemelerinin göreve başladığı tarihten önce temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında Üçüncü Kısım Beşinci Bölümde yer alan maddelere göre kanun yollarına başvurulur.

İtiraz

MADDE 26- (1) 5271 sayılı Kanununun 267 nci maddesinde, “Hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hallerde, mahkeme kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir” hükmü yer almaktadır.

(2) İtiraz edilecek kararın mahkemede idare temsilcisinin yüzüne karşı okunduğu (tefhim), yüze karşı okunmamışsa kararın idareye tebliğ edildiği tarihten itibaren yedi gün içinde kararı veren mahkemeye itiraz edilir (Ek 6).

(3) Mahkeme itirazı yerinde görürse, vermiş olduğu kararı düzeltir, yerinde bulmuyorsa üç gün içinde itirazı esas bakımından incelemeye yetkili olan ve 5271 sayılı Kanununun 268/3 maddesinde belirtilen mercie gönderir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

(4) İtiraz, kararın yerine getirilmesinin geri bırakılması sonucunu doğurmaz. Ancak, kararı veren mahkeme veya itirazı incelemeye yetkili merci, karar hakkında kesin sonuç çıkıncaya kadar kararın geri bırakılmasına karar verebilir.

İstinaf

MADDE 27- (1) İlk derece mahkemelerinden idare aleyhine verilen hükümlere ve hükümden önce verilip hükme esas teşkil eden veya başkaca kanun yolu öngörülmemiş olan mahkeme kararlarına karşı tefhim veya tebliğden itibaren yedi gün içinde hükmü veren mahkemeye verilecek bir dilekçe ile istinaf yoluna başvurulur (Ek 7). Ancak, onbeş yıl ve daha fazla hapis cezalarına ilişkin hükümler, bölge adliye mahkemesince re'sen incelenir.

(2) Aşağıdaki hükümlere karşı istinaf yoluna başvurulamaz.

a) Hapis cezasından çevrilen adlî para cezaları hariç olmak üzere, sonuç olarak belirlenen üçbin Türk Lirası dâhil adlî para cezasına mahkûmiyet hükümlerine,

b) Üst sınırı beşyüz günü geçmeyen adlî para cezasını gerektiren suçlardan beraat hükümlerine,

c) Kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümlere.

(3) Sanık ve katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanların dilekçe veya beyanında, başvuruya ilişkin nedenlerin gösterilmemesi inceleme yapılmasına engel olmaz.

(4) Cumhuriyet savcılarının veya ilgililerin istinaf yoluna başvurma talebine karşı tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde cevap verilir (Ek 8).

(5) Hüküm, istinaf yoluna başvuran Cumhuriyet savcısına veya ilgililere gerekçesiyle birlikte açıklanmamışsa; hükme karşı istinaf yoluna başvurulduğunun mahkemece öğrenilmesinden itibaren gerekçe, yedi gün içinde tebliğ edilir.

(6) Süresi içinde yapılan istinaf başvurusu, hükmün kesinleşmesini engeller.

(7) İstinaf talebi, kanunî sürenin geçmesinden sonra veya aleyhine istinaf yoluna başvurulamayacak bir hükme karşı yapılmışsa ya da istinaf yoluna başvuranın buna hakkı yoksa, hükmü veren mahkeme bir kararla dilekçeyi reddeder. Ret kararının tebliğinden itibaren yedi gün içinde bölge adliye mahkemesinden bu hususta bir karar verilmesi istenebilir (Ek 9), ancak bu nedenle hükmün infazı ertelenmez.

(8) Bölge adliye mahkemesince yapılan ön inceleme sonucunda başvurunun süresi içinde yapılmadığının, incelenmesi istenen kararın bölge adliye mahkemesinde incelenebilecek kararlardan olmadığına, başvuranın buna hakkı bulunmadığının anlaşılması hâlinde istinaf

başvurusunun reddine veya bölge adliye mahkemesinin yetkili olmadığına anlaşılmaması hâlinde dosyanın yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilmesine karar verilir. Bu kararlar itiraza tabidir.

(9) Bölge adliye mahkemesi;

a) İlk derece mahkemesinin kararında usule veya esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmadığını, delillerde veya işlemlerde herhangi bir eksiklik olmadığını, ispat bakımından değerlendirmenin yerinde olduğunu saptadığında istinaf başvurusunun esastan reddine, veya hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine karar verir.

b) İlk derece mahkemesinin kararında hukuka aykırılık nedeninin bulunması hâlinde hükmün bozulmasına ve dosyanın yeniden incelenmek ve hükmolünmek üzere hükmü bozulan ilk derece mahkemesine veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği diğer bir ilk derece mahkemesine gönderilmesine verir.

c) Diğer hâllerde, gerekli tedbirleri aldıktan sonra davanın yeniden görülmesine ve duruşma açılmasına karar verir. Duruşma sonunda bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu esastan reddeder veya ilk derece mahkemesi hükmünü kaldırarak yeniden hüküm kurar.

(10) İtiraz ve temyizle ilişkin hükümler saklı kalmak üzere, bölge adliye mahkemesi karar ve hükümlerine karşı direnilemez; bunlara karşı herhangi bir kanun yoluna gidilemez.

(11) İstinaf yoluna sanık lehine başvurulmuşsa, yeniden verilen hüküm, önceki hükümlerle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamaz.

Temyiz

MADDE 28- (1) *(Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin idare aleyhine verilen ve bozma dışında kalan hükümlerine karşı, tefhim veya tebliğden itibaren on beş gün içinde hükmü veren mahkemeye verilecek bir dilekçe ile temyiz yoluna başvurulur (Ek 10). Hükümden önce verilip hükme esas teşkil eden veya başkaca kanun yolu öngörülmemiş olan mahkeme kararları da hükümlerle beraber temyiz edilebilir.¹

(2) Aşağıdaki hükümlere karşı temyiz yoluna başvurulamaz.

a) İlk derece mahkemelerinden verilen beş yıl veya daha az hapis cezaları ile miktarı ne olursa olsun adli para cezalarına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine dair bölge adliye mahkemesi kararları,

b) İlk derece mahkemelerinden verilen beş yıl veya daha az hapis cezalarını artırmayan bölge adliye mahkemesi kararları,

c) *(Ek bent: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* Hapis cezasından çevrilen seçenek yaptırımlara ilişkin ilk derece mahkemesi kararları ile ilgili olarak bölge adliye mahkemesince verilen; seçenek yaptırımlara ilişkin her türlü kararlar ve istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararlar,²

ç) İlk derece mahkemelerinin görevine giren ve kanunda üst sınırı iki yıla kadar (iki yıl dâhil) hapis cezasını gerektiren suçlar ve bunlara bağlı adli para cezalarına ilişkin her türlü bölge adliye mahkemesi kararları,

d) Adli para cezasını gerektiren suçlarda ilk derece mahkemelerinden verilen hükümlere ilişkin her türlü bölge adliye mahkemesi kararları,

e) Sadece eşya veya kazanç müsaderesine veya bunlara yer olmadığına ilişkin ilk derece mahkemesi kararları ile ilgili olarak istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararları,

f) On yıl veya daha az hapis cezasını veya adli para cezasını gerektiren suçlardan, ilk derece mahkemesince verilen beraat kararları ile ilgili olarak istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararları,

¹ 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı ile, birinci fıkrada yer alan “yedi gün” ibaresi “on beş gün” şeklinde değiştirilmiştir.

² 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı ile, (b) bendinden sonra gelmek üzere söz konusu bent eklenmiş ve sonraki bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

g) Davanın düşmesine, ceza verilmesine yer olmadığına, güvenlik tedbirine ilişkin ilk derece mahkemesi kararları ile ilgili olarak bölge adliye mahkemesince verilen bu tür kararlar veya istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararlar,

ğ) Yukarıdaki bentlerde yer alan sınırlar içinde kalmak koşuluyla aynı hükümde, cezalardan ve kararlardan birden fazlasını içeren bölge adliye mahkemesi kararları.

(3) Temyiz, ancak hükmün hukuka aykırı olması nedenine dayanır. Hukuka kesin aykırılık nedenleri aşağıda belirtilmiştir.

a) Mahkemenin kanuna uygun olarak teşekkül etmemiş olması,

b) Hâkimlik görevini yapmaktan kanun gereğince yasaklanmış hâkimin hükme katılması,

c) Geçerli şüphe nedeniyle hakkında ret talebi öne sürülmüş olup da bu talep kabul olduğu hâlde hâkimin hükme katılması veya bu talebin kanuna aykırı olarak reddedilip hâkimin hükme katılması,

ç) Mahkemenin kanuna aykırı olarak davaya bakmaya kendini görevli veya yetkili görmesi,

d) Cumhuriyet savcısı veya duruşmada kanunen mutlaka hazır bulunması gereken diğer kişilerin yokluğunda duruşma yapılması,

e) Duruşmalı olarak verilen hükümde açıklık kuralının ihlâl edilmesi,

f) Hükmün gerekçe içermemesi,

g) Hüküm için önemli olan hususlarda mahkeme kararı ile savunma hakkının sınırlandırılmış olması,

ğ) Hükmün hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delile dayanması.

(4) Süresi içinde yapılan temyiz başvurusu, hükmün kesinleşmesini engeller.

(5) Hüküm, temyiz eden Cumhuriyet savcısına veya ilgililere gerekçesiyle birlikte açıklanmamışsa; hükmün temyiz edildiğinin bölge adliye mahkemesince öğrenilmesinden itibaren gerekçe, yedi gün içinde tebliğ edilir.

(6) Temyiz eden, hükmün neden dolayı bozulmasını istediğini temyiz başvurusunda göstermek zorundadır. Temyiz başvurusunda temyiz nedenleri gösterilmemişse temyiz başvurusu için belirlenen sürenin bitmesinden veya gerekçeli kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde hükmü temyiz olunan bölge adliye mahkemesine bu nedenleri içeren bir ek dilekçe verilir.

(7) Temyiz talebine karşı tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde yazılı olarak cevap verilir (Ek 11).

(8) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen tebliğnameye, tebliğden itibaren bir hafta içinde yazılı olarak cevap verilir (Ek 12).

(9) Temyiz talebi, kanunî sürenin geçmesinden sonra yapılmış veya temyiz edilemeyecek bir hüküm temyiz edilmiş veya temyiz edenin buna hakkı yoksa, hükmü temyiz olunan bölge adliye veya ilk derece mahkemesi bir karar ile temyiz talebini reddeder. Ret kararının tebliğinden itibaren yedi gün içinde Yargıtaydan bu hususta bir karar vermesini istenebilir (Ek 13). Bu takdirde dosya Yargıtaya gönderilir. Ancak, bu nedenden dolayı hükmün infazı ertelenemez.

(10) Yargıtayca yapılan ön inceleme sonucunda, süresi içinde temyiz başvurusunda bulunulmadığının, hükmün temyiz edilemez olduğunun, temyiz edenin buna hakkı olmadığına ya da temyiz dilekçesinin temyiz sebeplerini içermediğinin tespit edilmesi halinde, temyiz talebi reddedilir.

(11) On yıl veya daha fazla hapis cezasına ilişkin hükümlerde, Yargıtay, incelemelerini sanığın veya katılanın temyiz başvurusundaki talebi üzerine veya re'sen duruşma yoluyla yapar.

(12) Bölge adliye mahkemesinin temyiz olunan hükmünün Yargıtayca hukuka uygun bulunması hâlinde temyiz talebinin esastan reddine, hükmü etkileyecek nitelikteki hukuka aykırılıklar tespit edilmişse hükmün bozulmasına karar verir. Hükmün bozulmasına neden olan

hukuka aykırılık, bu hükme esas olarak saptanan işlemlerden kaynaklanmış ise, bunlar da aynı zamanda bozulur.

(13) Hukuka aykırılıktan dolayı hüküm bozulmuş ise, aşağıdaki hâllerde Yargıtay davanın esasına hükmedebileceği gibi hükümdeki hukuka aykırılığı da düzeltebilir.

a) Olayın daha ziyade aydınlanması gerekmeden beraate veya davanın düşmesine ya da alt ve üst sınırı olmayan sabit bir cezaya hükmolunması gerekirse,

b) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının iddiasına uygun olarak sanığa kanunda yazılı cezanın en alt derecesini uygulamayı uygun görürse,

c) Mahkemece sabit görülen suçun unsurları, niteliği ve cezası hükümde doğru gösterilmiş olduğu hâlde sadece kanunun madde numarası yanlış yazılmış ise,

ç) Hükümden sonra yürürlüğe giren kanun, suçun cezasını azaltmış ve mahkemece sanığa verilecek cezanın belirlenmesinde artırma sebebi kabul edilmemiş veya yeni bir kanun ile fiil suç olmaktan çıkarılmış ise birinci hâlde daha az bir cezanın hükmolunması ve ikinci hâlde hiç ceza hükmolunmaması gerekirse,

d) Sanığın açıkça saptanmış olan doğum ve suç tarihlerine göre verilecek cezanın belirlenmesinde gerekli indirim yapılmamış veya yanlış indirim yapılmış ise,

e) Artırma veya indirim sonucunda verilecek ceza süresi veya miktarının belirlenmesinde maddî hata yapılmış ise,

f) Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesindeki sıralamanın gözetilmemesi yüzünden eksik veya fazla ceza verilmiş ise,

g) Harçlar Kanunu ile yargılama giderlerine ilişkin hükümlere ve Avukatlık Kanununa göre düzenlenen ücret tarifesine aykırılık mevcutsa.

(14) *(Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* Yargıtaydan verilen bozma kararına bölge adliye veya ilk derece mahkemesinin direnme hakkı vardır. Direnme kararları, kararına direnilen daireye gönderilir. Daire, mümkün olan en kısa sürede direnme kararını inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir; görmezse dosyayı Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gönderir. Direnme üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulunca verilen kararlara karşı direnilemez.¹

(15) Hüküm yalnız sanık tarafından veya onun lehine temyiz edilmişse, yeniden verilen hüküm, önceki hükümle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamaz.

Cumhuriyet Başsavcısının itirazı²

MADDE 29- (1) Yargıtay ceza dairelerinden birinin kararına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, re'sen veya talep üzerine (Ek 14), ilâmın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Ceza Genel Kuruluna itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazda süre aranmaz.

(2) Kararına itiraz edilen Daire, itirazı yerinde görürse kararını düzeltir, görmezse dosyayı Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gönderir.

(3) *(Ek fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, re'sen veya istem üzerine, kararın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde kararı veren daireye itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazda süre aranmaz. Daire, mümkün olan en kısa sürede itirazı inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir, aksi halde itirazı reddeder. İtirazın reddine ilişkin kararlar kesindir.

Yargılamanın yenilenmesi

MADDE 30- (1) Ceza mahkemesi kararlarının kesinleşmesinden sonra; duruşmada sanığın veya hükümlünün lehine ileri sürülen ve hükme etkili olan bir belgenin sahteliği anlaşılırsa veya hükme katılmış olan hâkimlerden biri, aleyhine ceza kovuşturmasını veya bir

¹ 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı değişikliği öncesi fıkra hükmü: “(14) Yargıtaydan verilen bozma kararına bölge adliye veya ilk derece mahkemesinin direnme hakkı vardır. Ancak, direnme üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulunca verilen kararlara karşı direnilemez.”

² 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı değişikliği öncesi madde başlığı: “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazı”

ceza ile mahkûmiyetini gerektirecek nitelikte olarak görevlerini yapmada sanık veya hükümlü lehine kusur etmiş ise ya da sanık beraat ettikten sonra suçla ilgili olarak hâkim önünde güvenilebilir nitelikte ikrarda bulunmuşsa kararı veren mahkemeye başvurularak yargılamanın yenilenmesi talep edilir (Ek 15). 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 66 ncı maddesinde yer alan dava zamanaşımı süresi içinde yargılamanın yenilenmesi talep edilebilir.

(2) Mahkeme yargılamanın yenilenmesi talebini reddederse, karara 26 ncı maddedeki açıklamalar doğrultusunda itiraz edilir.

(3) Mahkeme yargılamanın yenilenmesi talebini kabul ederse, delil toplama işleminden başlayarak yeniden yargılama yapılır ve yeni bir karar verilir. Bu karar tamamen veya kısmen Bakanlık aleyhine ise, kanun yoluna başvurulur.

Müsadere

MADDE 31- (1) 5271 sayılı Kanunun 256 ncı maddesine göre, müsadere kararı verilmesi gereken hallerde, kamu davası açılmamış veya kamu davası açılmış olup da esas kararda eşya ile ilgili bir karar verilmemişse; karar verilmesi için, Cumhuriyet Savcısı veya katılan, davayı görmeye yetkili mahkemeye başvurabilir.

(2) Bu hüküm gereğince, müsadere edilmesi gereken eşya ve taşıtlar için bir karar verilmemiş ise mahkemeye başvurularak müsadere kararı verilmesi talep edilir (Ek 16). Mahkemece duruşma yapılmasına karar verilirse, duruşmada idare temsilcisinin bulunması sağlanır, mahkeme eşyaların iadesine karar verirse, kanun yoluna başvurulur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

1412 sayılı Kanun

Kanun Yolları

Temyiz

MADDE 32- (1) 1412 sayılı Kanunun 305 inci maddesine göre; iki bin liraya kadar (iki bin lira dahil) para cezalarına dair olan hükümler, yukarı sınırı on bin lirayı geçmeyen para cezasını gerektiren suçlardan dolayı verilen beraat hükümleri ile kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümler temyiz edilemez. Ancak, Anayasa Mahkemesinin 23/7/2009 tarihli ve E:2006/65, K:2009/114 sayılı kararı gereğince kararın yürürlük tarihi olan 7/10/2010 tarihi itibarıyla ceza usul hukukunda temyize ilişkin parasal sınır yürürlükten kalkmıştır.

(2) Mahkemenin esas hakkında verdiği kararlara karşı, kararın idare temsilcisinin yüzüne karşı okunduğu (tefhim), yüze karşı okunmamışsa kararın idareye tebliğ edildiği tarihten itibaren bir hafta içinde temyiz başvurusu yapılır (Ek 17). Kararın gerekçesi ayrıca tebliğ edileceğinden, idareye gerekçeli kararın tebliğinden itibaren bir hafta içinde ek bir dilekçe ile temyiz nedenleri belirtilir (Ek 18).

(3) Süresi içinde yapılan temyiz başvurusu, hükmün kesinleşmesini engeller. Mahkûmiyet hükümleri kesinleşmeden infaz edilemez. Bu nedenle, kararda aksine bir hüküm bulunmadığı sürece, eşya ile ilgili olarak verilen kararların uygulanması için kararın kesinleşmesinin beklenilir.

Karar düzeltme

MADDE 33- (1) 1412 sayılı Kanunun 322 nci maddesinin son fıkrasına göre; karar düzeltilmesini istemek yetkisi Cumhuriyet Başsavcısına ait olduğundan temyiz üzerine Yargıtay Ceza Daireleri tarafından verilen kararın tebliğinden itibaren kararı veren mahkemenin bulunduğu yerdeki Cumhuriyet Savcısına karar düzeltme talebinde bulunulur (Ek 19). Cumhuriyet Savcısı, ilgililerin başvurusu üzerine, düşüncesiyle birlikte evrakı gereği takdir edilmek üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderir. Ancak, bu durum infazın geri bırakılmasını

gerektirmez. Cumhuriyet Başsavcısı durumu inceleyip düzeltme talebini uygun gördüğü takdirde infazın geri bırakılmasını derhal mahalline bildirir ve ondan sonra gereğini yapar. Karar düzeltme talebi reddedilirse bir daha karar düzeltme talebinde bulunulamaz.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Hukuk Davaları

BİRİNCİ BÖLÜM

Davanın Takibi

Davanın takibi

MADDE 34- (1) Bakanlıkça açılan (Ek 20) ve Bakanlık aleyhine açılan davaların takibinde 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine ve aşağıda belirlenen usul ve esaslara uyulur.

a) Cevap dilekçesi 6100 sayılı Kanunun 127 nci maddesi uyarınca iki hafta içinde verilir (Ek 21), cevap dilekçesinin bu süre içinde hazırlanmasının çok zor yahut imkânsız olduğu durumlarda, yine bu süre zarfında mahkemeye başvuran idareye, bir defaya mahsus olmak ve bir ayı geçmemek üzere ek bir süre verilebilir.

b) Cevap dilekçesinde dava konusu hakkında ayrıntılı savunma yapılır.

c) 6100 sayılı Kanunun 136 ncı maddesi uyarınca davacı, cevap dilekçesinin kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde cevaba cevap dilekçesi; davalı da davacının cevabının kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde ikinci cevap dilekçesi verebilir.

ç) Duruşmaların geçerli bir mazeret bulunmadığı sürece takibi sağlanır. Duruşmaya mazeret nedeniyle katılmıyorsa, mahkemeye duruşmadan önce mazeret dilekçesi verilir.

d) Mahkemenin ara kararlarının gerekleri süresinde yerine getirilir.

e) Mahkemelerce verilen sürelerle uyulur.

(2) Bakanlığın teklifi üzerine 5362 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Cumhuriyet Savcılarınca açılan esnaf ve sanatkâr odalarının feshi davalarına ilişkin davanamenin tebliği üzerine, Esnaf ve Sanatkârlar Genel Müdürlüğünün talebi ile söz konusu davaya müdahil olunur. Bu davalarda Bakanlığın taraf sıfatı bulunmadığından, savcılığın temyiz başvurusunda bulunduğu haller hariç olmak üzere, söz konusu kararlar aleyhine kanun yollarına başvurulamaz.

Bilirkişi ve bilirkişi raporuna itiraz

MADDE 35- (1) 6100 sayılı Kanunun 272 nci maddesine göre, bilirkişilerin ret sebepleri, bilirkişinin, aynı dava veya işte daha önceden tanık olarak dinlenmiş bulunması hali dışında, hâkimler hakkındaki ret sebepleridir. Buna göre, bilirkişinin; davada, iki taraftan birine ögüt vermiş ya da yol göstermiş olması, iki taraftan birine veya üçüncü kişiye kanunen gerekmediği hâlde görüşünü açıklamış olması, davanın, dördüncü derece de dâhil yansoy hısımlarına ait olması, dava esnasında, iki taraftan birisi ile davası veya aralarında bir düşmanlık bulunması veya tarafsızlığından şüphe edilmesini gerektirecek önemli sebeplerin bulunması halinde bilirkişinin seçildiğinin öğrenildiği tarihten itibaren en geç bir hafta içinde bilirkişinin reddi talep edilir (Ek 22).

(2) Bilirkişi raporları idareye tebliğ edildiğinde bilirkişi raporu incelenerek itirazlar ile gerekirse yeni bilirkişi incelemesi yaptırılması talebi, tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içerisinde mahkemeye bildirilir (Ek 23).

İKİNCİ BÖLÜM

6100 sayılı Kanun

Kanun Yolları

Kanun yolları

MADDE 36- (1) Tamamen veya kısmen Bakanlık aleyhine neticelenen davalarda, kanun yolu açık olan kararlar için kanun yollarına gidilmesi zorunludur.

(2) 6100 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddesine göre; bölge adliye mahkemelerinin, 26/9/2004 tarihli ve 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazetede ilan edilecek göreve başlama tarihine kadar, verilen kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur. Bu kararlara ilişkin dosyalar bölge adliye mahkemelerine gönderilemez. Adalet Bakanlığınca 7/11/2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Karara göre bölge adliye mahkemeleri 20/7/2016 tarihinde göreve başlayacaktır. Bu nedenle, bölge adliye mahkemelerinin göreve başladığı tarihten önce temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında Dördüncü Kısım Üçüncü Bölümde yer alan maddelere göre kanun yollarına başvurulur.

İstinaf

MADDE 37- (1) (*Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı*) İlk derece mahkemelerinden idare aleyhine verilen nihai kararlar ile ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü hâlinde, itiraz üzerine verilecek kararlara karşı tebliğden itibaren iki hafta içinde hükmü veren mahkemeye verilecek bir dilekçe ile istinaf yoluna başvurulur (Ek 24).¹

(2) (*Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı*) Miktar veya değeri üç bin Türk Lirasını geçmeyen malvarlığı davalarına ilişkin kararlar kesindir. Ancak manevi tazminat davalarında verilen kararlara karşı, miktar veya değere bakılmaksızın istinaf yoluna başvurulabilir. Alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda üç bin Türk Liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir. Alacağın tamamının dava edilmiş olması durumunda, kararda asıl talebinin kabul edilmeyen bölümü üç bin Türk Lirasını geçmeyen taraf, istinaf yoluna başvuramaz. Ancak, bu parasal sınır her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılmaktadır.²

(3) Karşı tarafın istinaf dilekçesine tebliğden itibaren iki hafta içinde cevap verilir (Ek 25). Cevap dilekçesi ile birlikte de katılma yolu ile istinaf yoluna başvurulabilir. Ancak, istinaf yoluna başvuran, bu talebinden feragat eder veya talebi bölge adliye mahkemesi tarafından esasa girilmeden reddedilirse, katılma yolu ile başvuranın talebi de reddedilir.

(4) İstinaf dilekçesi, kanuni süre geçtikten sonra verilir veya kesin olan bir karara ilişkin olursa, kararı veren mahkeme istinaf dilekçesinin reddine karar verir. Ret kararına karşı tebliği tarihinden itibaren bir hafta içinde istinaf yoluna başvurulur (Ek 26). Bölge adliye mahkemesi istinaf dilekçesinin reddine ilişkin kararı yerinde görmezse, ilk istinaf dilekçesine göre gerekli incelemeyi yapar.

(5) İcra ve İflas Kanununun icranın geri bırakılmasıyla ilgili hükümleri saklı kalmak üzere, istinaf yoluna başvurma, kararın icrasını durdurmaz.

(6) İstinaf başvurusunun kötüniyetle yapıldığı anlaşılırsa, yargılama giderlerinden başka, diğer tarafın vekiliyle aralarında kararlaştırılan vekâlet ücretinin tamamı veya bir kısmını

¹ 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı ile birinci fıkrada yer alan “yedi gün” ibaresi “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

² 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı değişikliği öncesi fıkra hükmü: “(2) Miktar veya değeri binbeşyüz Türk Lirasını geçmeyen malvarlığı davalarına ilişkin kararlar kesindir. Alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda binbeşyüz Türk Liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir. Alacağın tamamının dava edilmiş olması durumunda, kararda asıl talebinin kabul edilmeyen bölümü binbeşyüz Türk Lirasını geçmeyen taraf, istinaf yoluna başvuramaz.”

ödemeye mahkûm edilebilir. Ayrıca, beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar disiplin para cezası ile mahkûm edilebilir. Bu hâllere vekil sebebiyet vermiş ise disiplin para cezası vekil hakkında uygulanır.

(7) Aşağıdaki durumlarda bölge adliye mahkemesi, esası incelemeyen kararın kaldırılmasına ve davanın yeniden görülmesi için dosyanın kararı veren mahkemeye veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği başka bir yer mahkemesine ya da görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine duruşma yapmadan kesin olarak karar verir.

- a) Davaya bakması yasak olan hâkimin karar vermiş olması,
- b) İleri sürülen haklı ret talebine rağmen reddedilen hâkimin davaya bakmış olması,
- c) Mahkemenin görevli ve yetkili olmasına rağmen görevsizlik veya yetkisizlik kararı vermiş olması veya mahkemenin görevli ya da yetkili olmamasına rağmen davaya bakmış bulunması veyahut mahkemenin bölge adliye mahkemesinin yargı çevresi dışında kalması,
- ç) Diğer dava şartlarına aykırılık bulunması,
- d) Mahkemece usule aykırı olarak davanın veya karşı davanın açılmamış sayılmasına, davaların birleştirilmesine veya ayrılmasına, merci tayinine karar verilmiş olması,
- e) Mahkemece, tarafların davanın esasıyla ilgili olarak gösterdikleri delillerin hiçbiri toplanmadan veya gösterilen deliller hiç değerlendirilmeden karar verilmiş olması.

(8) Aşağıdaki durumlarda davanın esasıyla ilgili olarak bölge adliye mahkemesi;

- a) İncelenen mahkeme kararının usul veya esas yönünden hukuka uygun olduğu anlaşıldığı takdirde başvurunun esastan reddine,
- b) Yargılamada eksiklik bulunmamakla beraber, kanunun olaya uygulanmasında hata edilip de yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı takdirde veya kararın gerekçesinde hata edilmiş ise düzelterek yeniden esas hakkında,
- c) Yargılamada bulunan eksiklikler duruşma yapılmaksızın tamamlanacak nitelikte ise bunların tamamlanmasından sonra yeniden esas hakkında, duruşma yapmadan karar verir.

(9) Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinde karşı dava açılmaz, davaya müdahale talebinde bulunamaz, davanın ıslahı ve 6100 sayılı Kanunun 166 ncı maddenin birinci fıkrası hükmü saklı kalmak üzere davaların birleştirilmesi istenemez, bölge adliye mahkemesince resen göz önünde tutulacaklar dışında, ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddia ve savunmalar dinlenemez, yeni delillere dayanılmaz.

Temyiz

MADDE 38- (1) *(Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinden verilen ve idare aleyhine olan temyizi kabil nihai kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde temyiz yoluna başvurulur (Ek 27).¹

(2) Bölge adliye mahkemelerinin aşağıdaki kararları hakkında temyiz yoluna başvurulamaz:

a) *(Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* Miktar veya değeri kırk bin Türk Lirasını (bu tutar dâhil) geçmeyen davalara ilişkin kararlar,²

b) *(Değişik bent: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* Kira ilişkisinden doğan ve miktar veya değeri itibarıyla temyiz edilebilen alacak davaları hariç olmak üzere, 4 üncü maddede gösterilen davalar ile (23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunundan doğup taşınmazın aynına ilişkin olan davalar hariç) özel kanunlarda sulh hukuk mahkemesinin görevine girdiği belirtilen davalarla ilgili kararlar.³

c) Yargı çevresi içinde bulunan ilk derece mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıklarını çözmek için verilen kararlar ile merci tayinine ilişkin kararlar.

¹ 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı ile birinci fıkrada yer alan "bir ay" ibaresi "iki hafta" şeklinde değiştirilmiştir.

² 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı ile bentte yer alan "yirmibeşbin" ibaresi "kırk bin" şeklinde değiştirilmiştir.

³ 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı ile (b) bendinin başına "Kira ilişkisinden doğan ve miktar veya değeri itibarıyla temyiz edilebilen alacak davaları hariç olmak üzere" ibaresi eklenmiştir.

ç) Çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar.

d) Soybağına ilişkin sonuçlar doğuran davalar hariç olmak üzere, nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin davalarla ilgili kararlar.

e) Yargı çevresi içindeki ilk derece mahkemeleri hâkimlerinin davayı görmeye hukuki veya fiilî engellerinin çıkması hâlinde, davanın o yargı çevresi içindeki başka bir mahkemeye nakline ilişkin kararlar.

f) Geçici hukuki korumalar hakkında verilen kararlar.

(3) *(Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* Kırk bin Türk Liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir. Alacağın tamamının dava edilmiş olması hâlinde, kararda asıl talebinin kabul edilmeyen bölümü kırk bin Türk Lirasını geçmeyen tarafın temyiz hakkı yoktur. Ancak, karşı taraf temyiz yoluna başvurduğu takdirde, diğer taraf da düzenleyeceği cevap dilekçesiyle kararı temyiz edebilir. Fıkradaki parasal sınır her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılmaktadır.¹

(4) Karşı tarafın temyiz dilekçesine tebliğden itibaren iki hafta içinde cevap verilir (Ek 28). Cevap dilekçesi ile birlikte de katılma yolu ile temyiz yoluna başvurulabilir. Ancak, temyiz yoluna başvuran, bu talebinden feragat eder veya talebi bölge adliye mahkemesi tarafından esasa girilmeden reddedilirse, katılma yolu ile başvuranın talebi de reddedilir.

(5) İcra ve İflas Kanununun icranın geri bırakılmasıyla ilgili hükümleri saklı kalmak üzere, temyiz, kararın icrasını durdurmaz.

(6) Temyiz başvurusunun kötüniyetle yapıldığı anlaşılırsa, yargılama giderlerinden başka, diğer tarafın vekiliyle aralarında kararlaştırılan vekâlet ücretinin tamamı veya bir kısmını ödemeye mahkûm edilebilir. Ayrıca, beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar disiplin para cezası ile mahkûm edilebilir. Bu hâllere vekil sebebiyet vermiş ise disiplin para cezası vekil hakkında uygulanır.

(7) *(Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* Yargıtay temyiz incelemesini dosya üzerinde yapar. Ancak, tüzel kişiliğin feshine veya genel kurul kararlarının iptaline ilişkin davalarla miktar veya değeri altmışbin Türk Lirasını aşan alacak ve ayın davalarında taraflardan biri temyiz veya cevap dilekçesinde duruşma yapılmasını talep etmiş ise Yargıtayca bir gün belli edilerek taraflara usulen davetiye gönderilir. Yargıtay, bilgi almak üzere resen de duruşma yapılmasına karar verebilir. Fıkradaki parasal sınır her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılmaktadır.²

(8) Temyiz olunan kararın, esas yönünden kanuna uygun olup da kanunun olaya uygulanmasında hata edilmiş olmasından dolayı bozulması gerektiği ve kanuna uymayan husus hakkında yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı takdirde Yargıtay, kararı düzelterek onayabilir. Karar, usule ve kanuna uygun olup da gösterilen gerekçe doğru bulunmazsa, gerekçe değiştirilerek ve düzeltilerek onanır.

(9) Yargıtay, aşağıda belirtilen sebeplerden dolayı gerekçe göstererek temyiz olunan kararı kısmen veya tamamen bozar:

a) Hukukun veya taraflar arasındaki sözleşmenin yanlış uygulanmış olması,

b) Dava şartlarına aykırılık bulunması,

c) Taraflardan birinin davasını ispat için dayandığı delillerin kanuni bir sebep olmaksızın kabul edilmemesi,

ç) Karara etki eden yargılama hatası veya eksiklikleri bulunması.

(10) Yargıtay ilgili dairesinin tamamen veya kısmen bozma kararı, başvurunun bölge adliye mahkemesi tarafından esastan reddi kararına ilişkin ise bölge adliye mahkemesi kararı kaldırılarak dosya, kararı veren ilk derece mahkemesine veya uygun görülecek diğer bir ilk derece mahkemesine, kararın bir örneği de bölge adliye mahkemesine gönderilir.

¹ 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı ile fıkroda yer alan "yirmibeşbin" ibareleri "kırk bin" şeklinde değiştirilmiş; fıkranın sonuna "Fıkradaki parasal sınır her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılmaktadır." cümlesi eklenmiştir.

² 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı ile fıkranın sonuna "Fıkradaki parasal sınır her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılmaktadır." cümlesi eklenmiştir.

(11) Bölge adliye mahkemesinin düzelterek veya yeniden esas hakkında verdiği karar Yargıtayca tamamen veya kısmen bozulduğu takdirde dosya, kararı veren bölge adliye mahkemesi veya uygun görülen diğer bir bölge adliye mahkemesine gönderilir.

(12) Yargıtayın bozma kararı üzerine ilk derece mahkemesince bozmaya uygun olarak karar verildiği takdirde, bu karara karşı temyiz yoluna başvurulabilir.

(13) *(Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* İlk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesi kararında direnirse, bu kararın temyiz edilmesi durumunda inceleme, kararına direnilen dairece yapılır. Direnme kararı öncelikle incelenir. Daire, direnme kararını yerinde görürse kararını düzeltir; görmezse dosyayı Yargıtay Hukuk Genel Kuruluna gönderir.¹

(14) Davanın esastan reddi veya kabulünü içeren bozmaya uyularak tesis olunan kararın önceki bozmayı ortadan kaldıracak şekilde yeniden bozulması üzerine alt mahkemeye verilen kararın temyiz incelemesi, her hâlde Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yapılır.

(15) Hukuk Genel Kurulunun verdiği karara uymak zorunludur.

Kanun yararına temyiz

MADDE 39- (1) *(Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* İlk derece mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlar ile istinaf incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlarına ve bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla kesin olarak verdikleri kararlar ile yine bu sıfatla verdikleri ve temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlarına karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur.²

(2) Temyiz talebi Yargıtayca yerinde görüldüğü takdirde, karar kanun yararına bozulur. Bu bozma, kararın hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmaz.

(3) Bozma kararının bir örneği Adalet Bakanlığına gönderilir ve Bakanlıkça Resmî Gazetede yayımlanır.

Yargılamanın iadesi

MADDE 40- (1) 6100 sayılı Kanununun 374 üncü maddesine göre kesin olarak verilen veya kesinleşmiş olan hükümler hakkında; 377 nci maddede belirtilen süreler içinde yargılamanın iadesi talep edilebilir (Ek 29). Yargılamanın iadesi talebi üzerine ilk kararı veren mahkeme, talebin reddine veya davanın yeniden görülmesine karar verir.

(2) Mahkeme yargılamanın iadesi talebini reddederse, kanun yoluna başvurulur.

(3) Mahkeme yargılamanın iadesi talebini kabul ederse, delil toplama işleminden başlayarak yeniden yargılama yapılır ve yeni bir karar verilir. Bu karar, tamamen veya kısmen Bakanlık aleyhine ise, kanun yoluna başvurulur.

Hükümlerin açıklanması

MADDE 41- (1) 6100 sayılı Kanununun 305 inci maddesi uyarınca, hüküm yeterince açık değilse veya icrasında tereddüt uyandırıyor yahut birbirine aykırı fıkralar içeriyorsa, icrası tamamlanincaya kadar taraflardan her biri kararı veren mahkemeye bir dilekçe vererek hükmün açıklanmasını veya tereddüt ya da aykırılığın giderilmesini isteyebilir.

¹ 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı değişikliği öncesi fıkra hükmü: “(13) İlk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesi kararında direnirse, bu kararın temyiz edilmesi durumunda inceleme, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yapılır.”

² 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı değişikliği öncesi fıkra hükmü: “(1) İlk derece mahkemelerinin ve bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin kesin olarak verdikleri kararlarla, istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlara karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur.”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1086 sayılı Kanun

Kanun Yolları

Temyiz

MADDE 42- (1) 1086 sayılı Kanunun 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 427/2 maddesine göre (21.07.2004-31.12.2005) dönemi için miktar veya değeri "1.000.000.000" TL'yi (o tarihte geçerli eski para birimine göre) geçmeyen taşınır mal ve alacak davalarına ilişkin nihaî kararlar kesindir ve temyiz edilemez. Ancak, bu parasal sınır her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılmaktadır.

(2) Davanın idare aleyhine sonuçlanması halinde; Asliye Hukuk Mahkemesi kararlarına karşı kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde, Sulh Hukuk Mahkemesi kararlarına karşı, kararın tebliğinden itibaren sekiz gün içinde, İş Mahkemeleri kararlarına karşı karar yüze karşı okunmuşsa tefhim, yoksa tebliğ tarihinden itibaren sekiz gün içinde karar temyiz edilir (Ek 30).

(3) İcra Mahkemesi kararlarına karşı, karar yüze karşı okunmuşsa tefhim, yoksa tebliğ tarihinden itibaren 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 363 üncü maddesi gereğince on gün içinde karar temyiz edilir, bu kararlara karşı karar düzeltme süresi de on gündür.

(4) Temyiz dilekçesinde 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 428 inci maddesinde sayılan sebeplerle, davaya ilişkin diğer sebepler belirtilir, dava konusu para alacağı ise İcra ve İflas Kanununun 36 ncı maddesine göre icranın geri bırakılması talebinde bulunulur.

(5) Karar, karşı tarafça temyiz edilmiş ise, temyiz dilekçesinin idareye tebliğ gününden başlayarak on gün içinde cevap dilekçesi verilebilir. Temyiz dilekçesinde yeni bir husus ileri sürülmemiş ise, cevap verme zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak, temyiz dilekçesinde yeni iddialar ileri sürülmüşse veya kısmen idare aleyhine verilmiş bir kararda süresinde temyiz talebinde bulunulmamışsa cevap dilekçesinde karara ilişkin itirazlar bildirilerek temyiz talebinde bulunulur (Ek 31). Karşı temyiz varlığı açıkça dilekçe başlığında belirtilmelidir.

Kanun yararına temyiz

MADDE 43- (1) 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 427 nci maddesi hükmü uyarınca kesin olarak verilen hükümlerle niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade eden ve Yargıtayca incelenmeksizin kesinleşmiş bulunan hükümler, Adalet Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine Cumhuriyet Başsavcısı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir.

(2) Temyiz isteği Yargıtayca yerinde görüldüğü takdirde, hüküm kanun yararına bozular. Bu bozma hükmün hukuki sonuçlarını kaldırmaz. Bozma kararının bir örneği Adalet Bakanlığına gönderilir ve Bakanlıkça Resmi Gazetede yayımlanır.

Karar düzeltme

MADDE 44- (1) Temyiz dilekçesi ve kanuni süre içinde verilmiş olması şartıyla karşı tarafın cevap dilekçesinde ileri sürülüp hükme etkisi olan itirazların kısmen veya tamamen cevapsız bırakılmış olması, Yargıtay kararında birbirine aykırı fıkralar bulunması, Yargıtay incelemesi sırasında hükmün esasını etkileyen belgelerde bir hile veya sahteliğin ortaya çıkması veya Yargıtay kararının usul ve kanuna aykırı bulunması hallerinde, Yargıtay Hukuk Dairesi kararının tebliğinden itibaren on beş gün (İcra Mahkemesi kararlarında on gün) içinde karar düzeltme talebinde bulunulur (Ek 32).

(2) Karar düzeltme talebini içeren dilekçede, 1086 sayılı Kanunun 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 440 inci maddesinde sayılan sebeplerle, davaya ilişkin diğer sebepler belirtilir.

(3) Aşağıda belirtilen kararlar aleyhine karar düzeltme yoluna gidilemez:

a) Miktar veya değeri "altıbin" liradan az olan davalara ait hükümlerin onanması veya bozulmasına ilişkin kararlar, (Bu parasal sınır her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılmaktadır)

b) 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 8 inci maddesinde gösterilen davalara ait hükümlerin onanmasına veya bozulmasına ilişkin kararlar (Mirasçılık belgesi verilmesi hakkındaki isteklerle, bu belgenin değiştirilmesi veya iptali davaları, (a) bendindeki hüküm saklı kalmak koşuluyla; kira sözleşmesine dayanan tahliye ve akdin feshi davaları ile bu davalarla birlikte açılmış kira alacağı ve tazminat davaları ve bunlara karşılık olarak açılan davalar ve Kat Mülkiyeti Kanunundan doğan davalar hariç),

c) Görevsizlik, yetkisizlik, hâkimin reddi, dava veya karşılık davanın açılmamış sayılması, davaların birleştirilmesi ve merci belirtilmesi kararları,

ç) Hakemlerin verdiği hükümlerin ve tahkim hükümlerine göre mahkemece verilecek kararların onanmasına veya bozulmasına ilişkin kararlar.

BEŞİNCİ KISIM

İdari Davalar

BİRİNCİ BÖLÜM

Davanın Takibi

Tebliğat aşaması

MADDE 45- (1) Dava, doğrudan doğruya taşra birimine karşı açılabileceği gibi Bakanlık hasım gösterilerek de açılmış olabilir.

(2) Dava dilekçesi, yargı kararları ve benzeri evrak, dava konusu işlemi tesis eden veya eylemde bulunan taşra birimine tebliğ edilmiş ise, öncelikle tebliğ zarfının üzerine tebliğ tarihi yazılır. Evrak Bakanlığa tebliğ edilmiş ise ilgili merkez birimi, yine zarfın üzerine tebliğ tarihini yazarak derhal ilgili birime intikal ettirir. Bu durumda tebliğ tarihi, Bakanlığın tebellüğ ettiği tarih olacağından, dava dilekçesinin idareye geldiği tarih değil, Bakanlıkça zarfın üzerine yazılmış olan tarih tebliğ tarihi olacaktır.

(3) Süresi geçirildikten sonra savunma, savunmaya cevap, temyiz, itiraz ve karar düzeltme talebinde bulunulması halinde hak kaybı veya kamu (hazine) zararı söz konusu olabileceğinden yasal sürelerle riayet edilir.

Sürelerin hesaplanması

MADDE 46- (1) Süreler tebliğ, yayın veya ilan tarihini izleyen günden itibaren işlemeye başlar. Tatil günleri sürelerle dâhildir. 2577 sayılı Kanunun 8 inci maddesine göre, sürenin son günü tatil gününe rastlarsa, süre tatil gününü izleyen çalışma gününün mesai bitimine kadar uzar.

(2) 2577 sayılı Kanunun 61 inci maddesinin birinci fıkrasına göre çalışmaya ara verme (adli tatil) süresi 20 Temmuz-31 Ağustos tarihleri arasındır. Sürenin son gününün çalışmaya ara verme zamanına (adli tatile) rastlaması halinde süre, çalışmaya ara vermenin sona erdiği günü izleyen tarihten itibaren yedi gün daha uzar.

(3) Ancak, 2577 sayılı Kanunun 62 nci maddesine göre, yürütmenin durdurulmasına itiraz ile ara kararının gereğinin yerine getirilmesi işlemlerine ilişkin sürelerin ara verme zamanına rastlaması halinde yedi gün süre uzatımı uygulanmaz.

(4) 2577 sayılı Kanuna 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunla eklenen 20/A maddesine göre; ihaleden yasaklama kararları hariç ihale işlemleri, acele kamulaştırma işlemleri, Özelleştirme Yüksek Kurulu kararları, 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi

Teşvik Kanunu uyarınca yapılan satış, tahsis ve kiralama işlemleri, 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu uyarınca, idari yaptırım kararları hariç çevresel etki değerlendirmesi sonucu alınan kararlar ve 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca alınan Bakanlar Kurulu kararlarına ilişkin uyuşmazlıklar nedeniyle açılan davalarda ivedi yargılama usulü uygulanır. İvedi yargılama usulünde;

a) Dava açma süresi otuz gündür.

b) Üst makamlara başvuru hükümleri uygulanmaz.

c) Savunma süresi dava dilekçesinin tebliğinden itibaren on beş gün olup, bu süre bir defaya mahsus olmak üzere en fazla on beş gün uzatılabilir. Savunmanın verilmesi veya savunma verme süresinin geçmesiyle dosya tekemmül etmiş sayılır.

ç) Yürütmenin durdurulması talebine ilişkin olarak verilecek kararlara itiraz edilemez.

d) Verilen nihai kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir.

e) Temyiz dilekçelerine cevap verme süresi on beş gündür.

f) Temyiz üzerine verilen kararlar kesindir.

(5) 2577 sayılı Kanuna 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanunla eklenen 20/B maddesine göre; Millî Eğitim Bakanlığı ile Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan merkezî ve ortak sınavlar, bu sınavlara ilişkin iş ve işlemler ile sınav sonuçları hakkında açılan davalara ilişkin yargılama usulünde,

a) Dava açma süresi on gündür.

b) 2577 sayılı Kanunun 11 inci maddesi hükümleri uygulanmaz.

c) Yedi gün içinde ilk inceleme yapılır ve dava dilekçesi ile ekleri tebliğe çıkarılır.

ç) Savunma süresi dava dilekçesinin tebliğinden itibaren üç gün olup, bu süre bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç gün uzatılabilir. Savunmanın verilmesi veya savunma verme süresinin geçmesiyle dosya tekemmül etmiş sayılır.

d) Yürütmenin durdurulması talebine ilişkin olarak verilecek kararlara itiraz edilemez.

e) Bu davalar dosyanın tekemmülünden itibaren en geç on beş gün içinde karara bağlanır. Ara kararı verilmesi, keşif, bilirkişi incelemesi ya da duruşma yapılması gibi işlemler ivedilikle sonuçlandırılır.

f) Verilen nihai kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren beş gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir.

g) Temyiz dilekçeleri üç gün içinde incelenir ve tebliğe çıkarılır. Bu Kanunun 48 inci maddesinin bu maddeye aykırı olmayan hükümleri kıyasen uygulanır.

ğ) Temyiz dilekçelerine cevap verme süresi beş gündür.

h) Danıştay evrak üzerinde yaptığı inceleme sonunda, maddi vakalar hakkında edinilen bilgiyi yeterli görürse veya temyiz sadece hukuki noktalara ilişkin ise yahut temyiz olunan karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise işin esası hakkında karar verir. Aksi hâlde gerekli inceleme ve tahkikatı kendisi yaparak esas hakkında yeniden karar verir. Ancak, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan temyizi haklı bulduğu hâllerde kararı bozmakla birlikte dosyayı geri gönderir. Temyiz üzerine verilen kararlar kesindir.

ı) Temyiz talebi en geç on beş gün içinde karara bağlanır. Karar en geç yedi gün içinde tebliğe çıkarılır.

(6) Millî Eğitim Bakanlığı ile Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan merkezî ve ortak sınavlar, bu sınavlara ilişkin iş ve işlemler ile sınav sonuçları hakkında açılan davalarda verilen yürütmenin durdurulması ve iptal kararları, söz konusu sınava katılan kişilerin lehine sonuç doğuracak şekilde uygulanır.

Cevap dilekçesi (1. savunma)

MADDE 47- (1) Cevap dilekçesi verme süresi, dava dilekçesinin tebliğ tarihini izleyen günden itibaren otuz gündür. Ancak, yürütmenin durdurulması talepli davalarda mahkemece

cevap süresi kısaltılabilir. Davaya verilecek cevabın haklı nedenlerle süresinde verilemeyeceğinin anlaşılması halinde bir defaya mahsus olmak üzere cevap süresinin uzatılması, yine cevap süresi içinde Mahkemesinden talep edilebilir (Ek 33). Temyize ve itiraza cevap aşamasında, cevap süresinin uzatılması talep edilemez.

(2) Cevap dilekçesi, tebliğ zarfının üzerinde yazılı mahkemeye hitaben yazılır ve dilekçe ekleriyle birlikte davacı sayısından bir adet fazla nüsha olarak Mahkemeye verilir (Ek 34).

(3) Hukuk birimi, davanın açılmış olduğu mahkemenin bulunduğu yerden başka bir il veya ilçede ise, cevap dilekçesi; hukuk biriminin bulunduğu yerdeki vergi veya idare mahkemesi, bunlardan yalnızca birinin bulunması halinde bu mahkeme, vergi veya idare mahkemeleri bulunmuyorsa Asliye Hukuk Mahkemesi aracılığıyla gönderilir.

(4) Davanın duruşmalı olarak görülmesinin yararlı olacağını düşünülmesi halinde, cevap dilekçesinin sağ üst köşesine “Duruşma İstemlidir” ibaresi yazılır, ayrıca “Sonuç ve İstem” kısmında duruşma talebinin olduğu belirtilir.

(5) Cevap dilekçesinde, önce usule ilişkin itirazlar bildirilir, daha sonra davanın esasına ilişkin cevaplar yazılır.

(6) Cevap dilekçelerinde, dava konusu, teminata bağlanan vergiler ile ilgili ise teminatın var olup olmadığı, iade edilip edilmediği hususları açıkça belirtilir ve dilekçeye dava konusu ile ilgili ekler (beyanname, rapor örneği gibi) eklenir.

(7) 2577 sayılı Kanununun 16 ncı maddesinin dördüncü fıkrası gereğince taraflar, sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler. Ancak, fıkraya 11/4/2013 tarihli ve 6459 sayılı Kanunla eklenen ek cümleye göre; tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktar, süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin nihai karar verilinceye kadar, harcı ödenmek suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir ve miktarın artırılmasına ilişkin dilekçe otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ edilir.

Yürütmenin durdurulması kararları

MADDE 48- (1) İdari mahkemelerde dava açılması dava konusu idari işlemin yürütülmesini durdurmaz. Ancak, 2577 sayılı Kanununun 27 nci maddesinin ikinci fıkrası hükmü gereğince, Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Uygulanmakla etkisi tükenen idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir. Yürütmenin durdurulması kararlarında idari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç veya imkânsız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. Sadece ilgili kanun hükmünün iptali talebiyle Anayasa Mahkemesine başvurulduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulması kararı verilemez.

(2) 2577 sayılı Kanununun 27 nci maddesinin ikinci fıkrasına 6/3/2014 tarihli ve 6526 sayılı Kanun ile eklenen ek cümleye göre; kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulanmakla etkisi tükenen idari işlemlerden sayılmaz.

(3) Aynı sebeplere dayanılarak ikinci kez yürütmenin durdurulması talebinde bulunulamaz.

(4) 6183 sayılı Kanuna göre düzenlenen ödeme emirlerine karşı vergi mahkemelerinde dava açılmış olması dava konusu ödeme emrinin yürütülmesini durdurmaz.

Yürütmenin durdurulması kararlarına itiraz

MADDE 49- (1) Yürütmenin durdurulması talepleri hakkında verilen kararlara karşı;

a) Danıştay Dava Dairelerince verilmiş ise, konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarına,

b) Bölge idare mahkemesi kararlarına karşı en yakın bölge idare mahkemesine,

c) İdare ve vergi mahkemeleri ile tek hakim tarafından verilen kararlara karşı bölge idare mahkemesine,

kararın tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere itiraz edilir (Ek 35). Çalışmaya ara verme süresi içinde; bölge idare mahkemesi başkanının önerisi üzerine, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, birden fazla idari yargı mercii olan yerlerde idare veya vergi mahkemeleri başkan ve üyeleri arasından görevlendirilecek yeteri kadar hâkimin katıldığı bir nöbetçi mahkeme kurulur. Bölge idare mahkemeleri için ise bölge idare mahkemesi başkanının önerisi üzerine, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, tüm daire başkan ve üyeleri arasından görevlendirilecek yeterli sayıda nöbetçi daire kurulur.

(2) İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

(3) Dava dilekçesinde yürütmenin durdurulması talep edilmiş ve idarenin cevabından sonra bu konuda karar verilecek ise yürütmeyi durdurma talebinin yerinde olmadığı cevap dilekçesinde belirtilerek reddi istenir.

(4) İdarenin savunması alınıncaya kadar verilmiş olan yürütmenin durdurulması kararları hakkında idarenin savunması alındıktan sonra yeni bir karar verileceğinden, idarece öncelikle savunma verilir ve yeni karara karşı itiraz edilir.

(5) İtiraz, istinaf veya temyiz aşamasında yürütmenin durdurulması talepleri hakkında verilmiş olan kararlara karşı itiraz edilemez.

Cevaba cevap dilekçesi (2. savunma)

MADDE 50- (1) İdarenin savunması (cevap) ilgili mahkeme tarafından davacıya tebliğ edilir. Davacı buna karşı, ikinci bir dilekçe verebilir. Davacının ikinci dilekçesinin ilgili mahkemece gönderilmesi halinde; alınan bu dilekçe, cevaplandırılması gereken husus bulunup bulunmadığı yönüyle incelenir ve hazırlanan cevap yazısı tebliğ tarihini izleyen günden itibaren otuz gün içerisinde ilgili mahkemeye gönderilir (Ek 36).

(2) İdarenin verdiği cevaba karşı davacı tarafından verilen ikinci dilekçede yeni bir iddiada bulunulmuşsa, cevaba cevap dilekçesinde bu iddialara yönelik savunmamız bildirilir, ilk cevap dilekçesinde belirtilen hususların tekrarlanmamasına dikkat edilir. Cevaba cevap dilekçesi verildikten sonra dava ile ilgili yeni bir maddi veya hukuki durumun ortaya çıkması halinde, nihai karar verilinceye kadar ek beyan dilekçesi ile bu hususlar mahkemeye bildirilebilir (Ek 37).

Ara kararları üzerine yapılacak işlemler

MADDE 51- (1) Mahkemeler belirlenen süre içinde lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilginin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilirler. Bu kararların süresi içerisinde yerine getirilmesi zorunludur.

(2) Ara kararı ile istenilen bilgi ve belgelerin verilen süre içerisinde karşılanmasının mümkün olmaması halinde, 2577 sayılı Kanunun 20 nci maddesi gereğince ek süre talep edilebilir (Ek 38). Haklı sebeplerin bulunması halinde bu süre, bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir.

(3) Ara kararı ile talep edilen bilgi ve belgelerin neler olduğu tespit edilerek, istenilen bu bilgi ve belgeler süresi içerisinde ilgili mahkemeye gönderilir.

Bilirkişi ve bilirkişi raporuna itiraz

MADDE 52- (1) 2577 sayılı Kanunun 31 inci maddesine göre, Kanunda hüküm bulunmayan hallerde bilirkişi ile ilgili hususlarda 6100 sayılı Kanun uygulanır. Bu nedenle

bilirkişiyeye ve bilirkişiyey raporuna itiraz edilmesi gereken hallerde 35 inci maddedeki açıklamalar doğrultusunda işlem yapılır.

Duruşma

MADDE 53- (1) Davanın duruşmalı olarak görülmesinin istenilmesi halinde, duruşma talebinin dava dilekçesi veya cevap ve savunma dilekçelerinde belirtilmesi gerekir. Miktar ve değeri 2577 sayılı Kanunun 17 nci maddesine göre 25.000,00 TL'yi aşmayan vergi ve tam yargı davalarında duruşma istenilemez. Maddedeki parasal sınırlar, 8/6/2000 tarihli ve 4577 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi ile değiştirilen Ek 1 inci madde hükmü uyarınca, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların on lirayı aşmayan kısımları dikkate alınmaz. Ancak, Danıştay ve mahkemeler, re'sen duruşma yapılmasına karar verebilirler.

(2) Ödeme emrinin iptaline ilişkin davalarda, parasal sınıra bakılmaksızın duruşma istenebilir.

(3) Vergi ve idare mahkemelerindeki davalar ile Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak baktığı davalarda taraflarca yapılacak duruşma taleplerinin yerine getirilmesi zorunludur. Talebe rağmen duruşma yapılmaması, itiraz, istinaf veya temyiz incelemesinde bozma sebebidir.

Karar

MADDE 54- (1) Danıştay, Bölge İdare Mahkemeleri, İdare ve Vergi Mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın tebellüğ tarihinden başlayarak otuz günü geçemez.

(2) Kararın temyiz edilmesi, kararın uygulanmasına engel değildir. Bunun için mahkemeden yürütmenin durdurulması kararı alınması gerekir.

(3) Tam yargı davaları hakkındaki kararlardan belli bir miktarı içerenler genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

(4) Vergi uyuşmazlıklarına ilişkin mahkeme kararlarının idareye tebliğinden sonra, vergi, resim, harçlar vb. mali yükümlülükler ile zam ve cezaların miktarı bu kararlara göre tespit edilerek, ilgili idareye mükellefe bildirilir.

(5) Danıştay, Bölge İdare Mahkemeleri, İdare ve Vergi Mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili İdare Mahkemesinde maddi ve manevi tazminat davası açılabilir.

(6) 2577 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin 6/3/2014 tarihli ve 6526 sayılı Kanunla değişik dördüncü fıkrasına göre; mahkeme kararlarının süresi içinde kamu görevlilerince yerine getirilmemesi hâlinde tazminat davası ancak ilgili idare aleyhine açılabilir.

Görevsizlik, yetkisizlik ve husumet değişikliği kararları

MADDE 55- (1) Danıştay, idare mahkemeleri veya vergi mahkemelerinde açılan davalarda, 2577 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi uyarınca dilekçeler üzerinde ilk inceleme yapılır. Bu inceleme sonucunda;

a) Adli ve askeri yargının görevli olduğu konularda açılan davaların reddine, idari yargının görevli olduğu konularda ise görevli veya yetkili olmayan mahkemeye açılan davanın görev veya yetki yönünden reddedilerek dava dosyasının görevli veya yetkili mahkemeye gönderilmesine,

b) Davanın hasım gösterilmeden veya yanlış hasım gösterilerek açılması halinde, dava dilekçesinin tespit edilecek gerçek hasma tebliğine,
karar verilir.

(2) 2577 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükmü gereğince, ilk inceleme üzerine Danıştay veya mahkemelerce verilen görevsizlik, yetkisizlik ve gerçek hasma tebliğ kararlarına karşı itiraz, temyiz veya kararın düzeltilmesi talep edilemez. Ancak, asıl karara yapılacak itiraz, istinaf veya temyiz taleplerinde, bu kararlara karşı da itirazda bulunulabilir.

Savcı mütalaası

MADDE 56- (1) 2577 sayılı Kanunun 16 ncı maddesine 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun ile eklenen altıncı fıkraya göre; Danıştayda ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülen davalarda savcının esas hakkındaki yazılı düşüncesi taraflara tebliğ edilir. Taraflar, tebliğden itibaren on gün içinde görüşlerini yazılı olarak bildirebilirler. Bu hüküm gereğince, savcının esas hakkındaki görüşü Bakanlığa tebliğ edildiğinde, tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde görüşte belirtilen hususlara ilişkin cevaplarımız mahkemesine bildirilir (Ek 39).

İKİNCİ BÖLÜM

Kanun Yolları

Kanun yolları

MADDE 57- (1) Tamamen veya kısmen Bakanlık aleyhine neticelenen davalarda, kanun yolu açık olan kararlar için kanun yollarına gidilmesi zorunludur.

(2) 2577 sayılı Kanuna 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunla eklenen 27/3/2015 tarihli ve 6637 sayılı Kanunla değişik geçici 8 inci maddesi hükmüne göre; ivedi yargılama usulü hariç olmak üzere idari yargıda kanun yollarına ilişkin getirilen hükümler, 2576 sayılı Kanunun, bölge idare mahkemelerinin tüm yurttan göreve başlayacakları tarihten sonra verilen kararlar hakkında uygulanır. Bu tarihten önce verilmiş kararlar hakkında, kararın verildiği tarihte yürürlükte bulunan kanun yollarına ilişkin hükümler uygulanır. Adalet Bakanlığınca 7/11/2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Karara göre bölge idare mahkemeleri tüm yurttan 20/7/2016 tarihinde göreve başlayacaktır. Bu nedenle, bölge idare mahkemelerinin tüm yurttan göreve başlayacakları tarihten önce verilen kararlar hakkında Beşinci Kısım Üçüncü Bölümde yer alan maddelere göre kanun yollarına başvurulur.

İstinaf

MADDE 58- (1) İdare ve vergi mahkemelerinin idare aleyhine kararlarına karşı, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi, mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde istinaf yoluna başvurulur (Ek 40).

(2) Konusu beş bin Türk lirasını geçmeyen vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar ile temyize açık olmayan kararları kesin olup, bunlara karşı istinaf yoluna başvurulamaz. İvedi yargılama usulüne tabi olan davalarda istinaf yoluna başvurulamaz.

(3) Karşı tarafın istinaf talebine karşı tebliğ tarihini izleyen otuz gün içinde cevap verilir (Ek 41). Karara süresi içinde istinaf yoluna başvurulmamış olsa bile cevap dilekçesinde, istinaf başvurusunda bulunulabilir. Bu takdirde bu dilekçeler istinaf dilekçesi yerine geçer.

(4) İstinaf dilekçelerindeki eksikliklerin tebliğden itibaren onbeş gün içinde tamamlanmaması veya eksik harç ve giderlerin tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde yatırılmaması halinde istinaf yoluna başvurulmamış sayılmasına, istinaf talebinin kanuni süre geçtikten sonra yapılması veya kesin bir karar hakkında olması halinde de istinaf talebinin

reddine karar verilir. Bu kararlara karşı, tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. Başvuru üzerine verilen kararlar kesindir.

(5) Bölge idare mahkemesi, yaptığı inceleme sonunda ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulursa veya karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise gerekli düzeltmeyi yaparak istinaf başvurusunun reddine karar verir.

(6) Bölge idare mahkemesi, ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulmadığı takdirde istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verir. Bu hâlde bölge idare mahkemesi işin esası hakkında yeniden bir karar verir.

(7) Bölge idare mahkemesi, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan istinaf başvurusunu haklı bulduğu, davaya görevsiz veya yetkisiz mahkeme yahut reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından bakılmış olması hâllerinde, istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar vererek dosyayı ilgili mahkemeye gönderir. Bölge idare mahkemesinin bu kararları kesindir.

Temyiz

MADDE 59- (1) Danıştay dava dairelerinin nihai kararları ile bölge idare mahkemelerinin aşağıda sayılan davalar hakkında idare aleyhine verdikleri kararlar, başka kanunlarda aksine hüküm bulursa dahi Danıştayda, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde temyiz edilir (Ek 42).

- a) Düzenleyici işlemlere karşı açılan iptal davaları,
- b) Konusu yüz bin Türk lirasını aşan vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan davalar,
- c) Belli bir meslekten, kamu görevinden veya öğrencilik statüsünden çıkarılma sonucunu doğuran işlemlere karşı açılan iptal davaları,
- ç) Belli bir ticari faaliyetin icrasını süresiz veya otuz gün yahut daha uzun süreyle engelleyen işlemlere karşı açılan iptal davaları,
- d) Müşterek kararnameyle yapılan atama, naklen atama ve görevden alma işlemleri ile daire başkanı ve daha üst düzey kamu görevlilerinin atama, naklen atama ve görevden alma işlemleri hakkında açılan iptal davaları,
- e) İmar planları, parselasyon işlemlerinden kaynaklanan davalar,
- f) Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu ve Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunca itiraz üzerine verilen kararlar ile 18/11/1983 tarihli ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun uygulanmasından doğan davalar,
- g) Maden, taşocakları, orman, jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular ile ilgili mevzuatın uygulanmasına ilişkin işlemlere karşı açılan davalar,
- ğ) Ülke çapında uygulanan öğrenim ya da bir meslek veya sanatın icrası veyahut kamu hizmetine giriş amacıyla yapılan sınavlar hakkında açılan davalar,
- h) Liman, kruvaziyer limanı, yat limanı, marina, iskele, rıhtım, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı boru hattı gibi kıyı tesislerine işletme izni verilmesine ilişkin mevzuatın uygulanmasından doğan davalar,
- ı) 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanunun uygulanmasından ve 16/7/1997 tarihli ve 4283 sayılı Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasından doğan davalar,
- i) 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun uygulanmasından doğan davalar,
- j) 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun uygulanmasından doğan davalar,
- k) Düzenleyici ve denetleyici kurullar tarafından görevli oldukları piyasa veya sektörle ilgili olarak alınan kararlara karşı açılan davalar.

(2) Karşı tarafın temyiz talebine karşı tebliğ tarihini izleyen otuz gün içinde cevap verilir (Ek 43). Karar süresinde temyiz edilmemiş olsa bile cevap dilekçesinde, temyiz talebinde bulunulabilir. Bu takdirde bu dilekçeler temyiz dilekçesi yerine geçer.

(3) Temyiz dilekçelerindeki eksikliklerin tebliğden itibaren onbeş gün içinde tamamlanmaması veya eksik harç ve giderlerin tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde yatırılmaması halinde kararın temyiz edilmemiş sayılmasına, temyiz kanuni süre geçtikten sonra yapılması veya kesin bir karar hakkında olması halinde de temyiz talebinin reddine karar verilir. Bu kararlara karşı, tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir. Başvuru üzerine verilen kararlar kesindir.

(4) Temyiz incelemesi sonunda Danıştay;

a) Kararı hukuka uygun bulursa onar. Kararın sonucu hukuka uygun olmakla birlikte gösterilen gerekçeyi doğru bulmaz veya eksik bulursa, kararı, gerekçesini değiştirerek onar.

b) Kararda yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmayan maddi hatalar ile düzeltilmesi mümkün eksiklik veya yanlışlıklar varsa kararı düzelterek onar.

(5) Temyiz incelemesi sonunda Danıştay;

a) Görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması,

b) Hukuka aykırı karar verilmesi,

c) Usul hükümlerinin uygulanmasında kararı etkileyebilecek nitelikte hata veya eksikliklerin bulunması,

sebeplerinden dolayı incelenen kararı bozar.

(6) Bölge idare mahkemesi, Danıştayca verilen bozma kararına uyabileceği gibi kararında ısrar da edebilir. Danıştayın bozma kararına uyulduğu takdirde, bu kararın temyiz incelemesi, bozma kararına uygunlukla sınırlı yapılır.

(7) Bölge idare mahkemesi, bozmaya uymayarak kararında ısrar ederse, ısrar kararının temyizi hâlinde, talep, konusuna göre Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulunca incelenir ve karara bağlanır. Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları kararlarına uyulması zorunludur.

İstinaf veya temyiz aşamasında yürütmenin durdurulması

Madde 60- (1) Kararlara karşı istinaf veya temyiz yoluna başvurulurken öncelikle yürütmenin durdurulması talep edilir. Ancak, vergi ve ceza tahakkukuna karşı açılan davalarda, 2577 sayılı Kanunun 27/3 maddesine göre dava konusu işlemin yürütülmesi kendiliğinden duracağından tamamen veya kısmen Bakanlık aleyhine olan kararlara karşı istinaf veya temyiz yoluna başvurulurken yürütmenin durdurulması talep edilmez.

(2) Temyiz veya istinaf yoluna başvurulmuş olması, hâkim, mahkeme veya Danıştay kararlarının yürütülmesini durdurmaz. Ancak, bu kararların teminat karşılığında yürütülmesinin durdurulmasına temyiz talebini incelemeye yetkili Danıştay dava dairesi, kurulu veya istinaf başvurusunu incelemeye yetkili bölge İdare mahkemesince karar verilebilir. Davanın reddine ilişkin kararlara karşı temyiz ya da istinaf yoluna başvurulması halinde, dava konusu işlem hakkında yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi 2577 sayılı Kanunun 27 inci maddesinde öngörülen koşulun varlığına bağlıdır.

(3) İptal davalarında teminat istenmeyebilir. İdareden ve adli yardımdan yararlananlardan teminat alınmaz.

(4) *(Ek Fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* Temyiz ve istinaf incelemesi sırasında yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar kesindir.¹

(5) Kararın bozulması, kararın yürütülmesini kendiliğinden durdurur.

---

¹ 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı ile, üçüncü fıkradan sonra gelmek üzere söz konusu fıkra eklenmiş ve mevcut dördüncü fıkra beşinci fıkra olarak teselsül ettirilmiştir.

Kanun yararına temyiz

MADDE 61- (1) İdare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerinin kesin olarak verdiği kararlar ile istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir.

(2) Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozulur. Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan merci kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz.

Yargılamanın yenilenmesi

MADDE 62- (1) Danıştay, Bölge İdare Mahkemesi ile İdare ve Vergi Mahkemelerinin kesinleşmiş kararlarına karşı, aşağıda yazılı sebeplerle yargılamanın yenilenmesi istenebilir (Ek 44) (2577 sayılı Kanun md. 53):

a) Zorlayıcı sebepler dolayısıyla veya lehine karar verilen tarafın eyleminden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir belgenin kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması,

b) Karara esas olarak alınan belgenin, sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu mahkeme veya resmi bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da, yargılamanın yenilenmesini isteyen kimsenin karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması,

c) Karara esas olarak alınan bir ilam hükmünün, kesinleşen bir mahkeme kararıyla bozularak ortadan kalkması,

ç) Bilirkişinin kasıtlı gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu mahkeme kararıyla belirlenmesi,

d) Lehine karar verilen tarafın, karara etkili olan bir hile kullanmış olması,

e) Vekil veya kanuni temsilci olmayan kişiler ile davanın görülüp karara bağlanmış bulunması,

f) Çekinmeye mecbur olan başkan, üye veya hâkimin katılmasıyla karar verilmiş olması,

g) Tarafları, konusu ve sebebi aynı olan bir dava hakkında verilen karara aykırı yeni bir kararın verilmesine neden olabilecek kanuni bir dayanak yokken, aynı mahkeme yahut başka bir mahkeme tarafından önceki ilamın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması,

ğ) Hükmün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması

(2) Yargılamanın yenilenmesi istekleri esas kararı vermiş olan mahkemece karara bağlanır.

(3) Yargılamanın yenilenmesi süresi, birinci fıkranın (g) bendinde yazılı sebep için on yıl, (ğ) bendinde yazılı sebep için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl ve diğer sebepler için altmış gündür. Bu süreler, dayanılan sebebin istemde bulunan yönünden gerçekleştiği tarihi izleyen günden başlatılarak hesaplanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kanun Yolları

(Mülga Hükümler)

İtiraz

MADDE 63- (1) İdare ve vergi mahkemelerinin idare aleyhine karar vermesi halinde;

a) İlk ve orta öğretim öğrencilerinin sınıf geçme, not tespiti, kayıt, nakil, ilişik kesme ve disiplin cezalarına ilişkin işlemler ile yükseköğretim öğrencilerinin sınıf geçme ve notlarının tespitine ilişkin işlemlerden,

b) Valilik, kaymakamlık ve yerel yönetimler ile bakanlıkların ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının taşra teşkilâtındaki yetkili organları tarafından kamu görevlileri hakkında tesis edilen geçici görevlendirme, ikinci görev, vekâleten atama, görev ve unvan değişikliği içermeyen il içi naklen atama, görevden uzaklaştırma, yolluk, lojman ve izinlerine ilişkin idari işlemlerden,

c) Kamu görevlilerine uyarı ve kınama cezası verilmesine ilişkin işlemlerden,

ç) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının üyeleri hakkında verdiği mesleki faaliyeti sona erdirmeyen her türlü disiplin ve sınav işlemlerinden,

d) Asker ailelerine yardım ile ilgili işlemlerden,

e) 2/7/1941 tarihli ve 4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanunun uygulanmasından,

f) 1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu gereğince kamu kurum ve kuruluşları tarafından sosyal yardım amacıyla bağlanan aylık ve yapılan sosyal yardımlarla ilgili uygulamalardan,

g) 4/12/1984 tarihli ve 3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyedliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasından,

ğ) 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun uygulanmasından, kaynaklanan uyuşmazlıklarla ilgili olarak verilen nihâi kararlar ile tek hâkimle verilen nihâi kararlara, başka kanunlarda aksine hüküm bulursa dahi mahkemelerin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine tebliğden itibaren otuz gün içinde itiraz edilir (Ek 45).

(2) Karşı tarafın itiraz dilekçesine karşı tebliğ tarihini izleyen otuz gün içinde cevap verilir (Ek 46). Karara süresi içinde itiraz yoluna başvurulmamış olsa bile cevap dilekçesinde, itiraz başvurusunda bulunulabilir.

(3) Bölge İdare mahkemesi evrak üzerinde yaptığı inceleme sonunda, maddi vakıalar hakkında edinilen bilgiyi yeter görürse veya itiraz sadece hukuki noktalara ilişkin ise veya itiraz olunan karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise işin esası hakkında karar verir. Aksi halde gerekli inceleme ve tahkikatı kendisi yaparak esas hakkında yeniden karar verir. Ancak, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan itirazı haklı bulduğu veya davaya görevsiz hâkim tarafından bakılmış olması hallerinde kararı bozmakla birlikte dosyayı geri gönderir, bölge İdare mahkemesinin bu kararları kesindir.

(4) Mahkemenin itiraz talebinin süresi içinde yapılmamış olması nedeniyle verdiği itiraz talebinin reddi kararları ile gerekli harç ve giderlerin ödenmemesi nedeniyle verdiği itiraz edilmemiş sayılmasına ilişkin kararlarına ve dilekçenin 2577 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine uygun olarak düzenlenmemiş olması nedeniyle itiraz talebinde bulunulmamış sayılmasına ilişkin kararlarına karşı, tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde itiraz yoluna başvurulabilir.

Temyiz

MADDE 64- (1) Danıştay dava daireleri ile idare ve vergi mahkemelerinin idare aleyhine nihai kararları, başka kanunlarda aksine hüküm bulursa dahi tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Danıştayda temyiz edilir (Ek 47).

(2) Karşı tarafın temyiz dilekçesine karşı tebliğ tarihini izleyen otuz gün içinde cevap verilir (Ek 48). Karar süresi içinde temyiz edilmemiş olsa bile cevap dilekçesinde, temyiz başvurusunda bulunulabilir.

(3) İdare ve vergi mahkemelerinin itiraz yolu açık olan kararları temyiz edilemez.

(4) Temyiz talebinin süresi içinde yapılmamış olması nedeniyle verilen temyiz talebinin reddi kararları ile gerekli harç ve giderlerin ödenmemesi nedeniyle verilen temyiz edilmemiş sayılmasına ilişkin kararlara ve dilekçenin 2577 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine uygun olarak

düzenlenmemiş olması nedeniyle temyiz talebinde bulunulmamış sayılmasına ilişkin kararlara karşı, tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir.

(5) Temyiz incelemesi sonunda Danıştay:

- a) Görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması,
  - b) Hukuka aykırı karar verilmesi,
  - c) Usul hükümlerine uyulmamış olunması,
- Sebeplerinden dolayı incelenen kararı bozar.

(6) Temyiz incelenmesi sonunda karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise kararın düzeltilerek onanmasına karar verilir.

(7) Mahkeme bozmaya uymayarak eski kararında ısrar edebilir. İsrar kararının ilgili tarafından temyizi halinde, dava, konusuna göre Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunca incelenir. Danıştayın ilgili dava dairesinin kararı uygun görülürse mahkemenin kararı bozulur; aksi halde onanır. Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Genel Kurulları kararlarına uyulması zorunludur.

İtiraz veya temyiz aşamasında yürütmenin durdurulması

Madde 65- (1) Kararlar itiraz veya temyiz edilirken öncelikle yürütmenin durdurulması talep edilir. Ancak, vergi ve ceza tahakkukuna karşı açılan davalarda, 2577 sayılı Kanunun 27/3 maddesine göre dava konusu işlemin yürütülmesi kendiliğinden duracağından tamamen veya kısmen Bakanlık aleyhine olan kararlara karşı itiraz veya temyiz yoluna başvurulurken yürütmenin durdurulması talep edilmez.

(2) Temyiz veya itiraz yoluna başvurulmuş olması; mahkeme veya Danıştay kararlarının yürütülmesini durdurmaz. Ancak, bu kararların yürütülmesinin durdurulmasına temyiz talebini incelemeye yetkili Danıştay Dava Dairesi, Danıştay İdari/Vergi Dava Daireleri Kurulu veya itirazı incelemeye yetkili Bölge İdare Mahkemesince karar verilebilir.

(3) İtiraz veya temyiz aşamasında, yürütmenin durdurulması talepleri hakkında verilmiş olan kararlara karşı itiraz edilemez.

(4) Kararın bozulması, kararın yürütülmesini kendiliğinden durdurur.

Karar düzeltme

MADDE 66- (1) Danıştay Dava Daireleri ve İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarının temyiz üzerine verdikleri kararlar ile Bölge İdare Mahkemelerinin itiraz üzerine verdikleri kararlar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere kararın tebliğ tarihini izleyen günden itibaren on beş gün içinde taraflarca kararın verildiği merciden; kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması, kararda birbirine aykırı hükümler bulunması, kararın usul ve kanuna aykırı bulunması veya hükmün esasını etkileyen belgelerle hile ve sahtekârlığın ortaya çıkmış olması hallerinde kararın düzeltilmesi istenebilir (Ek 49-50).

(2) Davacı tarafından karar tashihi (düzeltmesi) yoluna başvurulması halinde, bu dilekçelere karşı tebliğ tarihini izleyen günden itibaren otuz gün içinde cevap dilekçesi hazırlanarak ilgili yargı merciine intikal ettirilir. Karar düzeltme talebi üzerine verilen karar kesindir (Ek 51-52).

(3) Karar düzeltme yoluna başvurulmuş olması idari işlemin yürütülmesini durdurmaz. Ancak, karar düzeltme merciince yürütmenin durdurulmasına karar verildiği takdirde, işlemin yürütülmesi durdurulur. Danıştay ilgili Dairesinin karar düzeltme aşamasında yürütmenin durdurulması talepleri hakkında vermiş olduğu kararlara karşı itiraz edilmez.

Yargılamanın yenilenmesi

MADDE 67- (1) Danıştay, bölge idare mahkemesi ile idare ve vergi Mahkemelerinin kesinleşmiş kararlarına karşı, aşağıda yazılı sebeplerle yargılamanın yenilenmesi istenebilir (Ek 53).

- a) Zorlayıcı sebepler dolayısıyla veya lehine karar verilen tarafların eyleminden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir belgenin, kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması,
- b) Karara esas olarak alınan belgenin sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu mahkeme veya resmi bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da, yargılamanın yenilenmesini isteyen kimsenin karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması,
- c) Karara esas olarak alınan bir ilam hükmünün, kesinleşen bir mahkeme kararıyla bozularak ortadan kalkması,
- ç) Bilirkişinin kasıtlı gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu mahkeme kararıyla belirlenmesi,
- d) Lehine karar verilen tarafın, karara etkisi olan bir hile kullanmış olması,
- e) Vekil veya kanuni temsilci olmayan kişiler ile davanın görülüp karara bağlanmış bulunması,
- f) Çekilmeye mecbur olan başkan, üye veya hakimin katılmasıyla karar verilmiş olması,
- g) Tarafları, konusu ve sebebi aynı olan bir dava hakkında verilen karara aykırı yeni bir kararın verilmesine neden olabilecek kanuni bir dayanak yokken, aynı mahkeme yahut başka bir mahkeme tarafından önceki ilamın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması.
- (2) Yargılamanın yenilenmesi talepleri, esas kararı vermiş olan (ilk derece) mahkemeye yapılır ve bu mahkemece karara bağlanır. Yargılamanın yenilenmesi süresi birbirine aykırı iki ilamın bulunması halinde on yıl, diğer sebepler için altmış gündür. Bu süreler dayanılan sebebin talepte bulunan yönünden gerçekleştiği tarihi izleyen günden itibaren hesaplanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tahsilat

Tahsilât

MADDE 68- (1) Devlet alacaklarının tahsilini sağlamak ve bu konuda gerekli tedbirleri almak görevi, 5345 sayılı Kanun ile kurulan Gelir İdaresi Başkanlığına verilmiştir. Başkanlığın 5345 sayılı Kanununun 12 nci maddesinin (e) bendindeki “Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasında kamu kurum ve kuruluşları arasında uygulama birliğini sağlamak.” görevi gereğince 6183 sayılı Kanunu uygulayan amme idareleri arasında uygulama birliğinin sağlanması ve tarafların tek kaynaktan bilgilenmelerinin temin edilmesi amacıyla Seri:A Sıra No:1 sayılı Tahsilat Genel Tebliği hazırlanmış ve Tebliğ 30/6/2007 tarihli ve 26568 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Tebliğin “Diğer Hususlar” başlıklı bölümünde “6183 sayılı Kanunun Bakanlığımıza verdiği yetki çerçevesinde bu tebliğ ile yapılan yeni düzenlemeler, bu tebliğin yayımı tarihinden sonra tesis edilecek idari işlemlere uygulanacaktır.” denilmesi nedeniyle, 6183 sayılı Kanun uyarınca yapılacak tahsilâtlarda Seri:A Sıra No:1 sayılı Tahsilat Genel Tebliği’nde ve Gelir İdaresi Başkanlığı’nın düzenlediği diğer Tahsilat Genel Tebliğlerinde yer alan hükümlere göre işlem yapılması gerekir.

(2) Kamu alacağının hızla tahsil edilebilmesini teminen idare lehine olan ilamların 2577 sayılı Kanununun 28 inci maddesi hükmü göz önüne alınarak ivedilikle tahsilatına başlanır.

ALTINCI KISIM

İlamsız İcra Takipleri

İlamsız icra takipleri

MADDE 69- (1) Bir paranın ödenmesine veya bir teminatın verilmesine ilişkin olarak herhangi bir ilama dayanılmaksızın gümrük idareleri aleyhine ilamsız icra takibi yoluna

başvurulması halinde, ödeme emrine karşı tebliğden itibaren yedi gün içinde, ödeme emrini gönderen icra dairesine itiraz edilir (Ek 54). Ödeme emrini gönderen icra dairesi ilgili taşra biriminin bulunduğu yerde değilse, itiraz dilekçesi en yakın icra dairesi kanalıyla gönderilir. İtiraz dilekçesinde borcun tamamına mı yoksa bir kısmına mı itiraz edildiği hususu açıkça belirtilir.

(2) Süresi içinde yapılan itiraz icra takibini durdurur. Borcun bir kısmına itiraz edilmişse, itiraz edilmeyen kısım için icra takibi devam eder.

(3) İtiraz edildikten sonra icra takibine devam edilebilmesi için, alacaklının itirazın tebliği tarihinden itibaren altı ay içinde İcra Hakimliğine başvurarak itirazın kaldırılması davası veya bir yıl içinde genel mahkemelerde itirazın iptali davası açması gerekmektedir. İtirazın kaldırılması veya itirazın iptali talebinin kabulü halinde borçlu (taşra birimi), bu talebin reddi halinde ise alacaklı diğer tarafın talebi üzerine itiraz edilen veya dava olunan miktarın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere icra inkar tazminatına mahkum edilir. Bu nedenle; taşra biriminin icra inkar tazminatına mahkum edilmemesi için itirazın haklı sebeplere dayanması gerekir. Alacaklının itirazın iptali veya itirazın kaldırılması davası açması halinde, davaya verilecek cevap dilekçesinde icra inkar tazminatı talep edilir (Ek 55).

(4) İcra Hâkimliğinin itirazın kaldırılması davasında verdiği kararlara karşı, dava konusu miktar aşağıda yıllara göre verilen parasal sınırları aşıyorsa temyiz yoluna gidilebilir (2004 sayılı İcra-İflas Kanunu Md. 363).

(5) Genel mahkemelerde (Sulh Hukuk, Asliye Hukuk) açılan itirazın iptali davasında verilen kararlara karşı, Dördüncü Kısım İkinci ve Üçüncü Bölümde belirtilen şekilde işlem yapılır.

YEDİNCİ KISIM

İlama Bağlı Borçlar ve Yargılama Giderleri

İlama bağlı borçlar

MADDE 70- (1) 26/2/2004 tarihli ve 25385 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Maliye Bakanlığının 2004 Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatına ilişkin 6 sıra No.lu Tebliği ve buna dayanılarak çıkarılan Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 22/3/2004 tarihli ve 5003 sayılı Genelgesi gereğince genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerin ilâma bağlı borçları ile mahkeme harcı ve masrafları kendi bütçelerinden ödenir. Maliye Bakanlığının 2004 Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatına ilişkin 6 sıra Nolu Tebliği ve buna dayanılarak çıkarılan Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 22/3/2004 tarihli ve 5003 sayılı Genelgesi'nde;

a) İlâma Bağlı Borç: Bir mahkeme kararı ile genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerce ödenmesine hükmedilen ana para, faiz, tazminat, ceza ve yargılama giderleri gibi her türlü ödemenin tamamı,

b) İlgili Hizmet Tertibi: Kaynağı itibariyle ilâma bağlı borcun ilgili olduğu tertip,

c) Mahkeme Harcı ve Masrafları: Genel bütçeye dâhil dairelerle katma bütçeli idarelerin taraf olduğu davalarda, dava sonuçlanıncaya kadar dava ile ilgili olarak yapılması zorunlu olan her türlü gider,

olarak tanımlanmıştır.

(2) Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 62 nci maddesine göre, ilama bağlı borçların ödenmesinde aşağıdaki belgeler aranır;

a) Kanunları gereği ilamın icrası için kesinleşmiş olma şartı aranan hallerde kesinleşmiş mahkeme ilamı,

b) Yetkili merci tarafından icrasının geri bırakılmasına (yürütülmesinin durdurulmasına) karar verilmeyen mahkeme ilamı,

c) Davaya veya icraya intikal ettikten sonra veya intikal etmeden önce sulh yoluyla bir hakkın tanınmasından dolayı doğan borçların ödenmesinde, mahkeme ilamı yerine mevzuatı gereği sulha yetkili makam veya merci kararı ve sulhname veya hakem kararı,
ç) (Mülga: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)¹

İlgili birimlerce ödenecek ilâma bağlı borçlar

MADDE 71- (1) İdare aleyhine sonuçlanan davalarda, ilâmda hüküm altına alınan alacak, özlük hakları, tazminat, gecikme faizi veya gecikme zammı, yargılama giderleri, avukatlık ücreti ve icra masrafları, dava konusu işlemi tesis eden veya eylemde bulunan ilgili merkez birimi tarafından kendi bütçesinin ilgili hizmet tertibinden ödenir. Dava konusu işlemi tesis eden veya eylemde bulunan taşra birimince, ilgili hizmet tertibinden ödeme yapılabilmesi için Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığından ödenek talebinde bulunulur.

(2) İlgili hizmet tertibinde ödenek olmaması halinde, gerekli ödenek öncelikle Bakanlık bütçesi içinde yapılacak aktarmalarla karşılanır, bu şekilde karşılanma imkânı bulunmaması durumunda ise, ilgili birim Strateji Geliştirme Başkanlığı aracılığıyla Maliye Bakanlığından ödenek talep edilir.

(3) 4458 sayılı Gümrük Kanununun 221 inci madde hükmü uyarınca ödenen fazla çalışma ücretlerine ilişkin ilâma bağlı borç ödemeleri için Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığından ödenek talep edilir.

(4) 5607 sayılı Kanunun 11 inci maddesine 6455 sayılı Kanun ile eklenen altıncı fıkra gereğince 11/4/2013 tarihinden itibaren kaçak akaryakıt hariç el konulan ve alıkonulan her türlü eşya, yük hayvanı ve taşıtların muhafazası, depolanması, yüklenmesi, boşaltılması, nakliyesi ve imhası gibi nedenlerle el konulduğu andan itibaren yapılan masraflar, Bakanlık döner sermaye işletmesi gelirlerinden karşılanır.

(5) 5607 sayılı Kanunun 11 inci maddesine 6455 sayılı Kanun ile eklenen sekizinci fıkra gereğince, 11/4/2013 tarihinden itibaren kaçak akaryakıtın muhafazası, depolanması, yüklenmesi, boşaltılması ve nakliyesi gibi nedenlerle yapılan masraflar il özel idaresi veya defterdarlık tarafından karşılanır.

(6) 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 73 üncü maddesinin üçüncü fıkrası gereğince, tüketici örgütleri üst kuruluşlarınca açılacak davalarda bilirkişi ücreti ve davanın davacı aleyhine sonuçlanması durumunda, hükmedilen vekâlet ücretine ilişkin ilama borç ödemeleri için Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğünden ödenek talep edilir.

Hukuk Müşavirliğince ödenecek ilâma bağlı borçlar

MADDE 72- (1) İlâmda hüküm altına alınan ve bir hizmet tertibiyle ilişkilendirilemeyen alacak, tazminat, gecikme faizi veya gecikme zammı, yargılama giderleri, avukatlık ücreti ve icra masrafları Hukuk Müşavirliği bütçesinin “Diğer Yasal Giderler” (31.01.00.24.01.3.9.00.1.03.4.2.90) tertibinden ödenir.

(2) Kamu hizmetlerinin yürütülmesi esnasında ortaya çıkan zarar nedeniyle zarar görenlere ödenmesi gereken, ancak uygulamayı yapan kamu görevlisine hukuken rücu imkânı bulunmayan mahkeme kararına dayalı kusursuz tazminat ödemeleri, Hukuk Müşavirliği bütçesinin “Kusursuz Tazminatlar” (31.01.00.24.01.3.9.00.1.03.4.2.03) tertibinden ödenir.

Yargılama giderleri

MADDE 73- (1) Dava sırasında ödenmesi gereken tebligat masrafı, bilirkişi ve keşif ücreti gibi mahkeme giderlerine ilişkin harcamalar Hukuk Müşavirliği bütçesinin “Mahkeme Harç ve Giderleri” (31.01.00.24.01.3.9.00.1.03.4.2.04) tertibinden avans olarak ödenek talep edilmek suretiyle yapılır ve söz konusu tertipte ödenek mevcut olsun veya olmasın ilgili

¹ Mülga bent hükmü: “Karşı tarafın avukatına yapılacak vekalet ücreti (icra daireleri aracılığıyla yapılan ödemeler dahil) ödemelerinde fatura.”

Muhasebe Müdürlüğü'nden avans alınıp süresi içinde usulüne uygun olarak kapatılarak harcamalara ilişkin miktar kadar Hukuk Müşavirliğinden gerekli ödenek talep edilir.

(2) Hukuk Müşavirliği bütçesinin (31.01.00.24.01.3.9.00.1.03.4.2.04) tertibinden mahkeme harç ve masrafları için talep edilecek olan avanslar Ek 57'de yer alan form ile istenir ve her form için tarih ve sayı verilir.

(3) Mahkeme harç ve masrafları (31.01.00.24.01.3.9.00.1.03.4.2.04) tertibinden talep edilen ödenek harcandıktan sonra Hukuk Müşavirliğine herhangi bir makbuz veya belge gönderilmez.

(4) Hukuk Müşavirliğinden Ek 57'de yer alan form ile talep edilecek olan ödeneklerin talep edilmesine ve harcanmasına ilişkin denetim 5018 sayılı Kanun hükümlerine göre ödenek talep eden birimin gerçekleştirme görevlisi ve harcama yetkilisi tarafından yapılır.

SEKİZİNCİ KISIM **İlamlı İcra Takipleri**

BİRİNCİ BÖLÜM **İdari Yargı Kararları**

İdari yargı kararları

MADDE 74- (1) Karara karşı kanun yollarına başvuruda bulunulup bulunulmadığı, bu başvuru sırasında mahkeme kararının Yürütmesinin Durdurulması talep edilip edilmediği, talep üzerine ne şekilde karar verildiği hususlarına dikkat edilir. İlâmda hükmedilen borcun ödenmesi için kararın kesinleşmiş olması şartı aranmaz.

(2) 2577 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci ve altıncı fıkraları 6352 sayılı Kanun ile değişik ikinci fıkrası hükmü gereğince, konusu belli bir miktar paranın ödenmesini gerektiren davalarda hükmedilen miktar ile her türlü davalarda hükmedilen vekalet ücreti ve yargılama giderlerine ilişkin ilam icraya konulmadan önce, davacının veya vekilinin önce idareye başvurması ve banka hesap numarasını bildirmesi gerekmektedir. Bu nedenle, idareye başvuru yapılmaksızın ilam icraya konulmuş ise, icra dairesine şikayet yoluna gidilir ve ödeme yapılmaz.

(3) Davacı veya vekilince idareye banka hesap numarasının bildirilmesi halinde, 76 ncı maddede belirtilen açıklamalara göre ödeme yapılır.

(4) İdarenin otuz gün içinde ödeme yapmaması halinde, ilam icraya konulabilecektir. İlâm icraya konulduğunda, 75 inci maddede belirtilen açıklamalara göre ödeme yapılır.

Kararın icraya konulmuş olması

MADDE 75- (1) Kanun yolu başvurularının yürütmenin durdurulması talepli olarak yapılması esas olmakla birlikte, icraya konulan karara karşı kanun yoluna başvurulurken sehven yürütmenin durdurulması talep edilmemiş ise, hemen ek bir dilekçe verilerek yürütmenin durdurulması talep edilir.

(2) İcranın durdurulması için; bir dilekçe ile kararı veren mahkemeye başvurularak, dilekçenin altına "karara karşı yürütmenin durdurulması talepli olarak kanun yoluna başvurulduğuna dair" şerh alınır ve icra dairesinden icranın ertelenmesi için mehil talebinde bulunulur. İcra dairesince verilen mehil içinde yürütmenin durdurulması talebi hakkında bir karar verilmemiş ise aynı şekilde ek süre talep edilir.

(3) Yürütmenin durdurulması talebi reddedilirse, icra emri uyarınca ödeme yapılır. Yürütmenin durdurulması talebi kabul edilirse, kanun yolu başvurusunun sonucu beklenir,

karar onandığı takdirde icra emri uyarınca ödeme yapılır. Kararın bozulması halinde, bozma kararı icra dairesine verilir ve icra takibinin durması sağlanır. Bozma kararına karşı temyiz/karar düzeltme yoluna başvurulmuş olsa bile, icra işlemleri olduğu yerde durur. Temyiz/karar düzeltme talebi kabul edilerek daha önce bozulmuş olan hüküm onanırsa, icra emri uyarınca ödeme yapılır, temyiz/karar düzeltme talebinde bulunulmaz veya talep reddedilirse mahkemece bozma kararı üzerine verilecek karar beklenir.

Karar icraya konulmadan ödeme için idareye başvurulması

MADDE 76- (1) Kanun yoluna başvuru taleplerinin yürütmenin durdurulması talepli olarak yapılması esas olmakla birlikte, karar yürütmenin durdurulması talepli olarak kanun yoluna başvurulmamış ise veya kararın tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde yürütmenin durdurulması talebi hakkında karar verilmemiş veya bu talep reddedilmiş ise, kanun yoluna başvurulması kararın yürütülmesini durdurmadığından ilama uygun olarak ödeme yapılır.

(2) Kararın tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde yürütmenin durdurulması talebi kabul edilirse, kanun yolu başvurusunun sonucu beklenir, karar onandığı takdirde ilama uygun olarak ödeme yapılır. Kararın bozulması ve temyiz/karar düzeltme talebinde bulunulması halinde, temyiz/karar düzeltme talebi kabul edilerek daha önce bozulmuş olan hüküm onanırsa, ilama uygun olarak ödeme yapılır. Bozma kararına karşı temyiz/karar düzeltme talebinde bulunulmaz veya talep reddedilirse, kararın yürütülmesi kendiliğinden duracağından mahkemece bozma kararı üzerine verilecek karar beklenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Adli Yargı Kararları

Adli yargı kararları

MADDE 77- (1) Karara karşı kanun yollarına başvurulup başvurulmadığı, kararın kesinleşip kesinleşmediği, tehiri icra talep edilip edilmediği ve talep üzerine ne şekilde karar verildiği hususlarına dikkat edilir. Kural olarak para alacaklarına veya menkul mallara ilişkin ilamların icrası için kararın kesinleşmesi şart değildir. Bu tür ilamların ödenmesi için alacaklı tarafından doğrudan idareye başvurulması halinde, ilam uyarınca ödeme yapılır.

(2) Kararın icraya konulmuş olması halinde, icra emrinin tebliği üzerine, karara karşı kanun yoluna başvurulup başvurulmadığı araştırılır. Karara karşı kanun yoluna başvurulmuş ise, mahkemesinden karara karşı kanun yoluna başvurulduğuna dair yazı alınır, bu yazı ile icra dairesinden mehil vesikası alınır ve Yargıtay'dan tehiri icra kararı alınarak karar icra dairesine verilir.

(3) Kanun yolundan vazgeçilmiş veya tehiri icra kararı alınamamışsa, icra emri uyarınca ödeme yapılır. Tehiri icra kararı alınır, kanun yolu başvurusunun sonucu beklenir. Karar onandığı takdirde icra emri uyarınca ödeme yapılır. Kararın bozulması halinde, bozma kararı icra dairesine verilir ve icra takibinin durması sağlanır. Bozma kararına karşı temyiz/karar düzeltme yoluna başvurulmuş olsa bile, icra işlemleri olduğu yerde durur. Temyiz/karar düzeltme talebi kabul edilerek daha önce bozulmuş olan hüküm onanırsa, icra emri uyarınca ödeme yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ödemelerde Dikkat Edilecek Hususlar

Genel olarak

MADDE 78- (1) İlama bağlı borç ödemelerinde aşığıdaki hususlara dikkat edilir:

a) İlâma bağlı borçlar ile ilgili olarak öncelikle 74 ila 77 nci maddelerde yer alan açıklamalara uyularak gerekli işlemler yapıldıktan sonra ödenek talebinde bulunulur.

b) İlâmlı alacaklarda, ödeme talebi veya icra emri tarihi ile ilâm tarihi arasında on yıldan fazla bir süre geçmişse, öncelikle ilâmın zamanaşımına uğrayıp uğramadığı hususu hukuk birimlerinden sorulur ve verilecek cevap doğrultusunda işlem yapılır.

c) Kararın icraya konulması halinde, öncelikle icra emri ile ilâm karşılaştırılır. İlâma aykırı bir husus varsa (örneğin yasal faiz oranlarından fazla faiz istenilmesi, faize faiz yürütülmesi, asıl alacak tutarının yanlış yazılması, faiz başlangıç tarihinin yanlış uygulanması, hesap hataları, harç istenilmesi gibi) şikâyet yoluna başvurulur.

ç) Karar icraya konulmadan önce ödeme için idareye başvurulması halinde, yine öncelikle talep ile ilâm karşılaştırılır. İlâma aykırı talepler kabul edilmez ve ödeme ilâma uygun olarak yapılır.

d) Kararın icraya konulması halinde, icra emrinin tebliğinden önce borç ödenmiş veya ilâm zamanaşımına uğramış ise, yedi gün içinde icra tetkik merciine itiraz edilir.

e) Ödenek talep edilirken, ödenek temin edilmesi ve tahakkuk evrakının hazırlanması için geçecek makul süre dikkate alınarak borcun muhtemel ödeme tarihi belirlenir ve buna göre ödenek miktarı hesaplanır. Ayrıca varsa işleyecek gecikme faizi veya gecikme zammı miktarı da dikkate alınır.

f) (Mülga: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)¹

g) Ödemeler, ödeme talebinin Bakanlığa tebliğ edildiği tarih esas alınarak hazırlanan listeye göre yapılır, ödenek bulunmaması veya ödeme listesi sırası nedeniyle icra emrinde belirtilen ödeme süresi içinde ödeme yapılamayacağını anlaşıldığında, bu husus ödeme süresi içinde icra müdürlüğüne yazı ile bildirilir.

ğ) 2577 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin altıncı fıkrası hükmü gereğince, tazminat ve vergi davalarında kararın idareye tebliğinden itibaren infazın gecikmesi sebebiyle idarece kanuni gecikme faizi ödenmesi gerektiğinden yargı kararları gereği süresinde yerine getirilerek gecikme faizi ödenmesine sebebiyet verilmez.

h) Maliye Bakanlığı Başhukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğü'nün 11/3/2005 tarihli ve 8600 sayılı yazısında kanuni kesintilere ilişkin olarak verilen örnek ve açıklamalara uyularak, gerekli yasal kesintiler (damga vergisi, gelir vergisi tevkifatı vb.) yapılır.

ı) Hukuk Müşavirliği bütçesinin (31.01.00.24.01.3.9.00.1.03.4.2.90) tertibinden talep edilecek olan ödenekler Ek 58'de yer alan form ve (31.01.00.24.01.3.9.00.1.03.4.2.03) tertibinden talep edilecek olan ödenekler Ek 59'de yer alan form ile istenilir ve her form için tarih ve sayı verilir.

i) Ek 58'de ve Ek 59'da yer alan formda dosya ve kişi/firma bazında bilgiler verilerek talepler tek formda toplu olarak yapılır.

j) Taşra birimlerince İcra Müdürlüğüne yapılacak ödemelerde merkezden ödenek talep etmeden önce ilgili İcra Müdürlüğünden müfredatlı hesap pusulası, bağlı olduğu vergi dairesinin adı, vergi numarası ile ödeme yapılacak banka şubesinin adı, kodu ve IBAN numarası bilgileri istenilir, bakiye ödemeleri önlemek için gelecek hesap dökümü (icra vekâlet ücreti, icra masrafı ve faiz) göz önünde bulundurularak eş zamanlı olarak gerekli ödenek talep edilir.

k) Ödenek talep edilirken yukarıda belirtilen ödenek talep formlarının özenle doldurulmasına dikkat edilir, Diğer Yasal Giderler (31.01.00.24.01.3.9.00.1.03.4.2.90) ve

¹ Mülga bent hükmü: "Avukatlık ücretinin ödenebilmesi için fatura (serbest meslek makbuzu) ibraz edilir (Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliği madde 62/a). Ancak Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün 22/06/2016 tarihli ve 12007 sayılı "Avukatlık Vekalet Ücreti Ödemeleri" konulu yazısında;

"... mahkemeler tarafından ödenmesi hükme bağlanan avukatlık vekalet ücretinin idarelerce ödenmemesi halinde faiz, tazminat gibi ek mali külfetle karşılaşılması ve uygulama birliğinin sağlanması amacıyla, Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 29 ve 62 nci maddelerine göre yapılacak vekalet ücreti ödemelerinde ödeme anında serbest meslek makbuzunun aranmaması uygun görülmüştür.

Ancak, vekalet ücretini hakeden avukatlar açısından vergiyi doğuran olayın kavranabilmesi amacıyla serbest meslek makbuzunun avukat tarafından ödeme tarihinden itibaren 10 gün içinde ödemeyi yapan idareye verilmesi gerektiği, verilmemesi ya da eksik düzenlenmesi hallerinde ise ödemeyi takip eden ay içinde avukatın bağlı olduğu vergi dairesine bildirileceği konusunda yazı ekindeki formun düzenlenerek işlemlerin yapılması gerekir." denilmesi nedeniyle, avukatlık ücreti ödemelerinde serbest meslek makbuzu ibrazının zorunlu tutulmaması, ancak Ek 56'da yer alan formun avukata imzalatılarak ödeme yapılması gerekir."

Kusursuz Tazminatlar (31.01.00.24.01.3.9.00.1.03.4.2.03) tertibinden ödenen ilâma bağlı borçlarda, icra müdürlüğü/ davacı/ avukata yapılan ödemeyle ilgili ödeme emri ile talep formunun sayı ve numarası ilgi tutularak Hukuk Müşavirliğine gönderilir.

l) Hukuk Müşavirliğinden Ek 58 ve Ek 59'da yer alan formlar ile talep edilecek olan ödeneklerin talep edilmesine ve harcanmasına ilişkin denetim 5018 sayılı Kanun hükümlerine göre ödenek talep eden birimin gerçekleştirme görevlisi ve harcama yetkilisi tarafından yapılır.

m) Yanlış tertipten istenen ödenek talepleri iade edileceğinden Mahkeme Harç ve Masrafları, Diğer Yasal Giderler ve Kusursuz Tazminatlar tertip kodlarından ödenek talep edilirken yanlış tertipten ödenek istenilmemesine, mükerrer talepte bulunulmamasına dikkat edilir.

n) İcra hesap dökümlerinde; harç tutarı bulunması halinde bu tutar ödenmez, icra masrafı ödenir. Ancak, başvuru ve tahsil harcı ayrıntılı bir şekilde belirtilmiş ise, icra başvuru harcı ile icra masrafı ödenir, tahsil harcı ödenmez.

(2) Karar kesinleşmeden önce ödeme yapılmış ise, ödemeyi yapan merkez veya taşra birimince dosya takibe alınır. Ödemenin dayanağı olan kararın kaldırılması/bozulması halinde, dosya sahibi hukuk müşaviri veya avukat tarafından, süre verilerek yapılan ödeme karşı taraftan geri istenir. Bu konuda yapılan tebligata rağmen borcun ödenmemesi halinde, borçlu temerrüde düşmüş sayılır. Yapılan ödeme, borçluya verilen sürenin bitimi tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faizi ile birlikte tahsil edilir.

Gümrük vergilerine ilişkin ilâma bağlı borçlar

MADDE 79- (1) Maliye Bakanlığı Başhukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğünün 11/3/2005 tarihli ve 8600 sayılı yazısının B-İlâma Bağlı Borçlar Bölümünün 4 üncü maddesinde, bütçe gelirlerine ilişkin ilâma bağlı borçlar asıl alacak ve asıl alacak dışındaki ödemeler olarak ikiye ayrılmış ve asıl alacağın gelir tertiplerine borç yazılacağı, asıl alacak dışındaki ödemelerin ise gider tertibinden ödeneceği belirtilmiştir. Bu nedenle, gümrük vergilerine ilişkin olarak açılan davalarda, tahsil edilmiş gümrük vergileri, gümrüklerce tahsil edilen diğer vergiler, cezalar ve diğer mali yüklerin iadesine karar verilirse, ilâma bağlı borcun gümrük vergileri, gümrüklerce tahsil edilen diğer vergiler, cezalar ve diğer mali yüklerle ilişkin kısmı ilgili gelir tertibine borç yazılmak ve iade edilmek üzere ilgili Saymanlık Müdürlüğüne gönderilir.

(2) Asıl alacak dışındaki kanuni gecikme faizi, yargılama giderleri, avukatlık vekâlet ücreti ve ilâm icraya konulmuş ise icra masrafları ise Hukuk Müşavirliği bütçesinin "Diğer Yasal Giderler" (31.01.00.24.01.3.9.00.1.03.4.2.90) tertibinden Ek 58'de yer alan form ile ödenek talep edilmek suretiyle ödenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Faiz Ödemeleri

Adli yargı kararları

MADDE 80- (1) Bakanlıkça ödenmesi gereken ilâma bağlı borcun dayanağı karar icraya konulmadığı takdirde;

a) Kararda asıl alacak ile birlikte faize de hükmedilmiş ve faiz tarihi ile faiz oranı belirlenmiş ise bu tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için faiz hesaplanarak asıl alacak ile birlikte ödenir.

b) Kararda faiz ile ilgili bir hüküm yoksa ve alacaklı dava tarihinden itibaren faiz talep ediyor ise, yasal faiz dava tarihinden değil, karar tarihinden itibaren hesaplanıp ödenir.

(2) İlâma bağlı borcun dayanağı karar icraya konulduğu takdirde,

a) Kararda asıl alacak ile birlikte faize de hükmedilmiş ve faiz tarihi ile faiz oranı belirlenmiş ise bu tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için faiz hesaplanarak asıl alacak ile birlikte ödenir.

b) Kararda faiz ile ilgili bir hüküm yoksa ve icra emrinde faiz talep ediliyor ise, icra emri incelenip faizin dava tarihinden mi, karar tarihinden mi ya da takip tarihinden mi itibaren istendiğinin tespiti yapılır. Faiz dava tarihinden itibaren istenmiş ise ödeme yapılmaz, karar tarihinden veya takip tarihinden itibaren istenmiş ise, talep edilen tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için faiz hesaplanıp ödenir. Faiz talebi yoksa faiz ödenmez.

c) Yapılan hesaplamada faize faiz talep edilip edilmediği de araştırılır. Eğer takip tarihine kadar faiz talep edilmiş ve faizle birlikte toplam alacak üzerinden ödeme tarihine kadar faiz talep ediliyorsa, faize ilişkin tutar çıkarılarak yalnızca asıl alacak, yargılama gideri ve vekâlet ücretine ilişkin tutar için ödeme tarihine kadar faiz hesaplanır. İcra vekâlet ücreti ve icra masrafı için faiz ödenmemesine dikkat edilir.

İdari yargı kararları

MADDE 81- (1) Tazminat ve vergi davalarında;

a) Kararda asıl alacak ile birlikte faize de hükmedilmiş ve faiz tarihi ile faiz oranı belirlenmiş ise bu tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için faiz hesaplanarak asıl alacak ile birlikte ödenir.

b) Kararda faiz ile ilgili bir hüküm yoksa, banka hesap numarasının idareye bildirildiği tarihe kadar geçecek süre için faiz ödenmez. Ancak, banka hesap numarasının idareye bildirildiği tarih ile ödeme tarihi arasındaki süreye talep edilmesi halinde 6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesine göre belirlenen tecil faizi oranında hesaplanacak faiz ödenir.

(2) Konusu belli bir miktar paranın ödenmesini gerektiren davalarda;

a) Kararda asıl alacak ile birlikte faize de hükmedilmiş ve faiz tarihi ile faiz oranı belirlenmiş ise bu tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için faiz hesaplanarak asıl alacak ile birlikte ödenir.

b) Kararda faiz ile ilgili bir hüküm yoksa, banka hesap numarasının idareye bildirildiği tarihten itibaren otuz gün içinde borç ödendiği takdirde faiz ödenmez. Bu süre içinde ödeme yapılamaması ve talep edilmesi halinde karar tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için yasal faiz oranında hesaplanacak faiz ödenir.

(3) İdari yargıda açılan tüm davalarda hükmedilen vekalet ücretleri ve yargılama giderleri; banka hesap numarasının idareye bildirildiği tarihten itibaren otuz gün içinde ödendiği takdirde faiz ödenmez. Bu süre içinde ödeme yapılamaması ve talep edilmesi halinde, karar tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için yasal faiz oranında hesaplanacak faiz ödenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kamu Zararlarının Tahsili ve Posta Pulu Bedelleri

Kamu zararlarının tahsili

MADDE 82- (1) İlâma bağlı borç personelin kusurundan kaynaklanıyorsa veya ilâma bağlı borcun ödenmesinde kusurlu hareketle kamu zararının doğmasına sebebiyet verilmiş ise, 19/10/2006 tarihli ve 26324 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak 1/1/2006 tarihinde yürürlüğe giren Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre işlem yapılır.

(2) Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesinin 4 üncü fıkrası hükmü uyarınca, yargı kararları ve Sayıştay ilâmlarıyla tespit edilen kamu zararı alacakları ile değerlendirme sonucunda takip ve tahsiline karar verilen alacaklar, merkezde strateji geliştirme birimlerince, taşrada ise Bölge Müdürlüğünce takip edilir.

(3) İlama bağılı borç Hukuk Müşavirliğince ödenmiş ise, Hukuk Müşavirliğince ilgili merkez veya taşra birimine yazı yazılarak, ilama bağılı borcun personelin kusurundan kaynaklanıp kaynaklanmadığının bildirilmesi istenir. İlama bağılı borç, ilgili merkez veya taşra birimince ödenmiş ise, ilgili merkez veya taşra birimince ilama bağılı borcun personelin kusurundan kaynaklanıp kaynaklanmadığının tespiti yapılır.

(4) Kamu zararının oluşmasında personelin kusurunun bulunup bulunmadığı; personelin görev yaptığı birim amirince belirlenir, olay birden fazla birimi ilgilendiriyorsa her birim kendi personeli ile ilgili değerlendirmeyi yaparak ödemeyi yapan birime gönderir. Kamu zararına sebebiyet veren personel tespit edilmesi halinde, ilgili merkez veya taşra birimi tarafından kamu zararı ile ilgili bilgi ve belgeler ile kamu zararından kusurlu olduğu tespit edilen personel, merkezde Strateji Geliştirme Başkanlığı'na, taşrada Bölge Müdürlüğüne bildirilir.

(5) Bu bildirim üzerine merkezde Strateji Geliştirme Başkanlığı, taşrada Bölge Müdürlüğü tarafından zararı yasal faizi ile birlikte rızaen ödemesi için kusurlu personele tebligat yapılır, rızaen ödeme yapılmaz ise, rücu davası yoluyla kamu zararının tahsili amacıyla, kusurlu olduğu tespit edilen personelin isim ve tebligata elverişli adresi, hukuk birimine gönderilir.

Posta pulu bedelleri

MADDE 83- (1) Mahkemelerce verilen kararlarla iadesine hükmolunan posta pulu bedelleri hukuk birimlerince kararı veren mahkemeden alınarak mahkeme masrafları ile ilgili avansın alındığı Saymanlık Müdürlüğüne yatırılır ve alındı belgesinin bir örneği dosyasında muhafaza edilir.

DOKUZUNCU KISIM

Haciz İhbarnameleri, Müzekkereler ve İflas Kararları

BİRİNCİ BÖLÜM

Haciz İhbarnameleri

Geçici depolama yerleri ve antrepolardaki eşyaların haczi

MADDE 84- (1) İcra ve İflas Müdürlüklerince Bakanlığa gönderilen haciz ihbarnameleri ile ilgili olarak Gümrükler Genel Müdürlüğü tarafından, 29/5/2000 tarihli ve 2000/42 sayılı Genelge yayımlanmış, bu Genelge Adalet Bakanlığına gönderilmiş ve Adalet Bakanlığınca 28/3/2001 tarihli ve 42-6276 sayılı yazıyla tüm İcra ve İflas Müdürlüklerine duyurulmuştur. Bu Genelgeye göre;

a) İflas Daireleri ve İcra Müdürlüklerince, üçüncü şahısların alacakları ve aldıracakları haciz veya sair tedbirler için, eşyanın cins ve miktarı ile sahiplerinin de açıkça belirtilmesi şartıyla geçici depolama yeri veya antrepo işleticisine bildirilmesi,

b) Geçici depolama yeri veya antrepo işleticisi tarafından kayıtlarına bu eşyanın durumunu belirtir şerh düşülmesi ile aynı zamanda durumun taşra birimine bildirilmesi,

c) Eşyanın taşra birimince geçici depolama yeri olarak kabul edilen yerde veya gümrük sahasında bulunması ya da eşyanın konulduğu geçici depolama yeri veya antreponun taşra birimince işletilmesi halinde bildirim ilgili taşra birimine yapılması, gerekmektedir.

(2) İcra ve İflas Müdürlüklerinin bu Genelgeye aykırı işlem yaptıkları tespit edildiğinde, Genelge hükümleri belirtilerek İcra ve İflas Müdürlüklerinden Genelge uyarınca işlem yapılması talep edilir.

Haciz ihbarnamelerinde dikkat edilecek hususlar

MADDE 85- (1) 29/5/2000 tarihli ve 2000/42 sayılı Genelge dışında kalan ve geçici depolama yeri ve antrepolarda bulunan eşyalar dışındaki hak ve alacakların haczedilebilmesi için İcra ve İflas Müdürlüklerince Bakanlığa gönderilen haciz ihbarnameleri üzerine yapılacak işlemler aşağıda belirtilmiştir:

a) 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 89 uncu maddesi gereğince İcra Müdürlüklerinde başlatılan icra takip dosyalarının alacaklısı olan gerçek veya tüzel kişilerin, takip borçlusu ya da borçlularının üçüncü kişilerde bulunan (Bakanlık nezdindeki) mal, hak ve alacaklarını haczettirme hakları mevcuttur.

b) 2004 sayılı Kanunun 89 uncu maddesi gereğince borçlunun Bakanlık nezdindeki bir kıymetli evraka bağlı olmayan, yani hamiline ait olmayan veya cirosu kabil bir senede bağlı bulunmayan bütün alacakları haczedilebilmektedir.

c) 2004 sayılı Kanunun 89 uncu maddesinde, İcra ve İflas Müdürlüklerince gönderilecek haciz ihbarnameleri uyarınca ne şekilde işlem yapılacağı, belirtilen şekilde işlem yapılmaması halinde bunun sonuçları açık bir şekilde belirtilmiştir. Bu yüzden İcra ve İflas Müdürlükleri tarafından gönderilen haciz ihbarnamelerinde, bu ihbarnamenin 2004 sayılı Kanunun 89 uncu maddesine göre gönderilen bir haciz ihbarnamesi olduğunun (89/1 Haciz İhbarnamesi veya Birinci Haciz İhbarnamesi), yapılması gereken işlemlerin, işlemleri yapma sürelerinin ve sonuçlarının açık bir şekilde belirtilmesi gerekmektedir.

ç) Uygulamada İcra ve İflas Müdürlükleri Birinci Haciz İhbarnamelerinde matbu yazılar kullanmakta ve bu yazılarda 89 uncu madde ayrıntılı olarak belirtilmektedir. Bunun dışında İcra ve İflas Müdürlüklerinden gelen haciz müzekkerelerinin ve diğer yazıların Birinci Haciz İhbarnamesi olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir.

d) 2004 sayılı Kanunun 6352 sayılı Kanun ile değişik 89/7 nci maddesi gereğince, haciz ihbarnamesinin tebliğ edildiği merkez, tüm şubeleri veya birimlerini kapsayacak şekilde beyanda bulunmakla yükümlüdür. Bu nedenle, 5/1/2013 tarihinden itibaren Hukuk Müşavirliğine tebliğ edilen haciz ihbarnameleri merkez ve taşra birimlerine gönderilir.

(2) İcra ve İflas Müdürlüklerinden gönderilen haciz ihbarnameleri, haciz müzekkereleri ve diğer yazılarda yer alan “doğacak hak ve alacakları” ibaresi, müstakbel (beklenen) bir alacağı belirtmektedir. Müstakbel bir alacaktan söz edilebilmesi için, öncelikle takip borçlusu ile Bakanlık arasında bir hukuki ilişkinin mevcut olması ve bu hukuki ilişkiden doğan alacağın cinsinin ve borçlusunun belirli olması gereklidir. Alacağın miktarının belli olmaması veya böyle bir alacağın doğmama ihtimalinin bulunması önemli değildir. İşçiler ve memurların ücret alacakları, gelecekteki kira alacakları, müteahhidin istihkak alacağı müstakbel alacaklara örnek olarak gösterilebilir.

Birinci haciz ihbarnamesi

MADDE 86- (1) 2004 sayılı Kanunun 89/1 inci maddesi gereğince birinci haciz ihbarnamesi tebliğ edilmesi halinde, bu haciz ihbarnamesinin Bakanlığa tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde borçlunun/borçluların Bakanlığa herhangi bir mal, hak ve alacağı mevcut ise bunların ve bunlarla ilgili rehin, temlik, haciz vs. gibi her türlü kaydı bildirilir, eğer borçlunun/borçluların böyle bir mal, hak ve alacağı bulunmuyor ise yine aynı sürede, borçlu/borçluların Bakanlık nezdinde herhangi bir mal, hak ve alacağı bulunmadığına dair cevabi yazı, (gerekirse nöbetçi icra müdürlüğü kanalıyla) ilgili icra müdürlüğüne zimmet karşılığı verilir.

İkinci haciz ihbarnamesi

MADDE 87- (1) Bakanlıkça birinci haciz ihbarnamesine cevap verilmez ve borçlu/borçluların Bakanlıktan hak ve alacağı olmadığı yazılı olarak yedi gün içerisinde İcra ve İflas Müdürlüklerine bildirilmez ise bu kez İcra ve İflas Müdürlükleri tarafından, 2004 sayılı Kanunun 89/3 üncü maddesi gereğince ikinci haciz ihbarnamesi gönderilir.

(2) İkinci haciz ihbarnamesinin Bakanlığa tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde borçlunun/borçluların Bakanlığa herhangi bir mal, hak ve alacakları mevcut ise bunların ve bunlarla ilgili rehin, temlik, haciz vs. kaydı bildirilir, eğer borçlunun/borçluların böyle bir mal, hak ve alacağı bulunmuyor ise yine aynı sürede borçlu/borçluların Bakanlık nezdinde herhangi bir mal, hak ve alacağı bulunmadığına dair cevabi yazı (gerekirse nöbetçi icra müdürlüğü kanalıyla) ilgili icra müdürlüğüne zimmet karşılığı verilir.

Üçüncü haciz ihbarnamesi

MADDE 88- (1) Bakanlıkça ikinci haciz ihbarnamesine de cevap verilmez ve borçlu/borçluların Bakanlıktan mal, hak ve alacağı olmadığı yazılı olarak yedi gün içerisinde İcra ve İflas Müdürlüklerine bildirilmez ise İcra ve İflas Müdürlükleri tarafından son kez 2004 sayılı Kanununun 89/3 üncü maddesi uyarınca “üçüncü haciz ihbarnamesi gönderilerek, Bakanlığa on beş gün içinde parayı İcra ve İflas Müdürlüğüne ödemesi veya yedinde sayılan malı teslim etmesi yahut bu süre içinde menfi tespit davası açması, aksi takdirde zimmetinde sayılan borcu ödemeye veya yedinde sayılan malı teslimde zorlanacağı bildirilir. Üçüncü haciz ihbarnamesinin tebliğinden itibaren on beş gün içinde, ihbarnamayı alan merkez veya taşra biriminin bulunduğu yer veya takibinin yapıldığı İcra ve İflas Müdürlüğüne bulunduğu yer mahkemelerinde menfi tespit davası açılması ve dava açıldığına dair alınacak şerh, Üçüncü Haciz İhbarnamesinin tebliğinden itibaren yirmi gün içinde İcra ve İflas Müdürlüğüne dosyasına ibraz edilir.

(2) 2004 sayılı Kanununun 89/3 üncü maddesi uyarınca gönderilen, üçüncü haciz ihbarnamesinin tebliğinden itibaren on beş günlük menfi tespit davası açma süresi içerisinde davanın açılmaması halinde Bakanlık, ihbarnamelere konu borç tutarı kadar borçlu yerine geçer ve bu tutar Bakanlıktan cebri icra yoluyla tahsil edilebilir.

Haciz ihbarnamelerinde yapılacak işlemler

MADDE 89- (1) Yasal sürelerde itiraz ve bildirim yapılmadığı takdirde, Bakanlık ile hiçbir ilgisi bulunmayan borçların ödenmesi zorunluluğu doğacaktır. Bu nedenle sürelere azami dikkat gösterilecektir.

(2) Merkez birimlerine, İcra ve İflas Müdürlüklerince Birinci Haciz İhbarnamesi veya İkinci Haciz İhbarnamesinin tebliğ edilmesi halinde; PTT tebliğ mazbatasını (PTT memurunda kalan ve yetkili tarafından imzalanan) ve haciz ihbarnamesi üzerine tebliğ tarihi yazılmak suretiyle tebligat derhal Hukuk Müşavirliğine iletilir.

(3) Taşra birimlerine, İcra ve İflas Müdürlüklerince Birinci Haciz İhbarnamesi veya İkinci Haciz İhbarnamesinin tebliğ edilmesi halinde; tebliğ mazbatasını ve haciz ihbarnamesi üzerine tebliğ tarihi yazılmak suretiyle tebligat derhal hukuk birimine iletilir.

(4) Hukuk Müşavirliğince merkez ve taşra birimlerine gönderilen haciz ihbarnameleri üzerine, birimler kendi bünyelerinde mal, hak ve alacaklara ilişkin araştırmayı yapar ve ihbarname ile ilgili mal, hak veya alacak bulunması halinde icra müdürlüklerine iletilecek cevaba esas olmak üzere Hukuk Müşavirliğine bildirir.

(5) Hukuk grup başkanlıkları veya hukuk bürolarınca, birinci haciz ihbarnamesi veya ikinci haciz ihbarnamesi derhal ilgili birimlere gönderilir. İhbarnamede adı geçen borçlu veya borçluların mal, hak ve alacaklarının olup olmadığı araştırması yalnızca ilgili taşra birimi nezdinde yapılır ve yedi gün içinde İcra ve İflas Müdürlüğüne cevap verilebilmesi için, borçlu veya borçluların mal, hak ve alacaklarının bulunup bulunmadığı hususu en kısa sürede hukuk birimine bildirilir.

(6) Yapılan inceleme sonucunda; borçlu veya borçluların, hak ve alacaklarının mevcut olduğunun tespiti halinde, mevcut hak ve alacaklarının tutarı ve üzerlerindeki rehin, temlik, haciz vs. gibi her türlü kayıt, borçlu veya borçluların herhangi bir mal, hak ve alacağının bulunmadığının tespiti halinde ise bu husus, dosya numarası ve borçluları belirtilmek suretiyle

tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde hukuk birimince ilgili İcra ve İflas Müdürlüğüne bildirilir.

(7) İhbarnameyi düzenleyen İcra ve İflas Müdürlüğünün aynı yerde olmaması halinde, yazı haciz ihbarnamesinde belirtilen İcra ve İflas Müdürlüğüne gönderilmek üzere, buldukları yerdeki İcra ve İflas Müdürlüğüne ihbarnamenin tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde elden ve zimmet karşılığı teslim edilir.

(8) 2004 sayılı Kanununun 89/1 maddesi uyarınca düzenlenen haciz ihbarnamesinin tebellüğ edildiği tarihte, borçlu veya borçluların hak ve alacaklarının bulunması halinde, bu hak ve alacaklara birinci haciz ihbarnamesi ve ikinci haciz ihbarnamesinde belirtilen tutar kadar haciz şerhi işlenerek bloke kaydı konulur.

(9) Haciz ihbarnamesinin tebliğ edildiği tarihte, borçlunun müstakbel bir alacağı tespit edilmiş ise yedi gün içinde İcra ve İflas Müdürlüğüne verilecek cevapta Bakanlık ile takip borçlusu arasındaki hukuki ilişkinin açıkça belirtilmesi, yazıda “Bu hukuki ilişkiden şimdiye kadar takip borçlusu lehine doğmuş ve ödenebilir bir alacak yoktur. Ancak, ilerde takip borçlusu lehine bir alacak doğması muhtemeldir. Bu nedenle, takip borçlusu ile ilgili dosyaya haciz şerhi konulmuştur. Takip borçlusu lehine ilerde bir alacak doğarsa, bu alacak Müdürlüğüne bildirilecek ve ödenecektir” ifadesi kullanılır ve ilgili dosyaya şerh konularak, ilerde bir alacak doğarsa bu alacak İcra ve İflas Müdürlüğüne ödenir.

(10) Merkez ve taşra birimlerince, herhangi bir nedenle yedi günlük itiraz süresi içerisinde birinci haciz ihbarnamesi ve ikinci haciz ihbarnamesine cevap verilmemesi, itiraz edilmemesi veya bütün uyarılarımızın aksine posta, kargo vs ile gönderilmek suretiyle itirazın yedi gün içerisinde icra dosyasına ulaşmaması halinde; 2004 sayılı Kanununun 89/3 üncü maddesi uyarınca ödeme muhtırası tebliğ edilmesi durumunda, on beş gün içinde menfi tespit davası açılabilmesi için ödeme muhtırası ile gerekli bilgi ve belgeler derhal merkezde Hukuk Müşavirliğine, taşrada ise hukuk grup başkanlığına veya hukuk bürosuna gönderilir ve Hukuk Müşavirliğine bilgi verilir.

(11) Hukuk bürolarının bulunmadığı müdürlüklerde yukarıda belirtilen iş ve işlemler müdür tarafından görevlendirilen birimce yerine getirilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Diğer Müzekkere ve Yazılar ile İflas Kararları

İflas daireleri kararları

MADDE 90- (1) *(Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* 2004 sayılı Kanunun “İflas Kararının Tebliği ve İlanı” başlıklı 166 ncı maddesi hükmü gereğince, iflas kararı, iflasın kapanması ve kaldırılması kararları Bakanlığa tebliği zorunlu kararlardan olup, söz konusu kararlar Hukuk Müşavirliğince ilgili merkez ve taşra birimlerine, hukuk grup başkanlığı veya hukuk bürosunca ilgili taşra birimlerine dağıtılır ve ilgili merkez ve taşra birimlerince karar gerekleri ivedilikle yerine getirilir. Kararların hukuk grup başkanlığı veya hukuk bürosuna tebliğ edilmesi halinde diğer birimlere dağıtımının yapılması için ayrıca ivedilikle Hukuk Müşavirliğine gönderilir.¹

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu yazıları

MADDE 91- (1) *(Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankalar Kanununun "Fonun bilgi ve belge isteme yetkisi" başlıklı 123 üncü maddesi hükmü gereğince, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonundan gelen yazılar Hukuk Müşavirliğince ilgili

¹ 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı ile birinci cümleden sonra gelmek üzere, “Kararların hukuk grup başkanlığı veya hukuk bürosuna tebliğ edilmesi halinde diğer birimlere dağıtımının yapılması için ayrıca ivedilikle Hukuk Müşavirliğine gönderilir.” cümlesi eklenmiştir.

merkez ve taşra birimlerine, hukuk grup başkanlığı veya hukuk bürosunca ilgili taşra birimlerine dağıtılır ve yazı ile talep edilen bilgi ve belgeler ilgili merkez ve taşra birimlerince ivedilikle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna gönderilir. Yazıların hukuk grup başkanlığı veya hukuk bürosuna tebliğ edilmesi halinde diğer birimlere dağıtımının yapılması için ayrıca ivedilikle Hukuk Müşavirliğine gönderilir.¹

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı yazıları

MADDE 92- (1) *(Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 100 üncü maddesi hükmü gereğince, Sosyal Güvenlik Kurumundan gelen yazılar Hukuk Müşavirliğince ilgili merkez ve taşra birimlerine, hukuk grup başkanlığı veya hukuk bürosunca ilgili taşra birimlerine dağıtılır ve yazı ile talep edilen bilgi ve belgeler ilgili merkez ve taşra birimlerince Sosyal Güvenlik Kurumuna ivedilikle gönderilir. Yazıların hukuk grup başkanlığı veya hukuk bürosuna tebliğ edilmesi halinde diğer birimlere dağıtımının yapılması için ayrıca ivedilikle Hukuk Müşavirliğine gönderilir.²

Vergi dairesi başkanlıkları yazıları

MADDE 93- (1) *(Değişik fıkra: 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı)* Vergi daireleri, devlet alacaklarını 6183 sayılı Kanuna göre takip ve tahsil ettiğinden vergi dairelerinden gelen yazılar Hukuk Müşavirliğince ilgili merkez ve taşra birimlerine, hukuk grup başkanlığı veya hukuk bürosunca ilgili taşra birimlerine dağıtılır ve yazı ile talep edilen bilgi ve belgeler ile yazı gerekleri ilgili merkez ve taşra birimlerince ivedilikle yerine getirilir. Yazıların hukuk grup başkanlığı veya hukuk bürosuna tebliğ edilmesi halinde diğer birimlere dağıtımının yapılması için ayrıca ivedilikle Hukuk Müşavirliğine gönderilir.³

Tedbir ve haciz kararları

MADDE 94- (1) İcra daireleri ve mahkemelerce merkez teşkilatında Hukuk Müşavirliğine tebliğ edilen ihtiyati tedbir, tedbir, tedbiren el koyma, araç haczi vb. yazılar somut olay bazında Hukuk Müşavirliğince değerlendirilir ve yazılar gereği için ilgili merkez birimlerine gönderilir. Bu yazıların gerekleri ilgili merkez birimince ivedilikle yerine getirilir.

(2) Taşra teşkilatına tebliğ edilen yazılar, hukuk grup başkanlığı veya hukuk bürosunca değerlendirilir ve yazılar gereği için ilgili taşra birimlerine gönderilir. Bu yazıların gerekleri ilgili taşra birimince ivedilikle yerine getirilir.

Diğer haciz müzekkereleri ve mal varlığı araştırma yazıları

MADDE 95- (1) İcra dairelerince veya kamu kurum ve kuruluşlarınca Hukuk Müşavirliği, hukuk grup başkanlığı veya hukuk bürolarına tebliğ edilen ve haciz ihbarnameleri dışında kalan diğer haciz müzekkereleri ve yazılar araştırma mahiyetinde yazılar olduğundan makul sürede cevaplanır, hak ve alacaklara ilişkin araştırma yalnızca müzekkerenin veya yazının tebliğ edildiği merkez veya taşra birimi bünyesinde yapılır.

---

¹ 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı ile birinci cümleden sonra gelmek üzere, "Yazıların hukuk grup başkanlığı veya hukuk bürosuna tebliğ edilmesi halinde diğer birimlere dağıtımının yapılması için ayrıca ivedilikle Hukuk Müşavirliğine gönderilir." cümlesi eklenmiştir.

² 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı ile birinci cümleden sonra gelmek üzere, "Yazıların hukuk grup başkanlığı veya hukuk bürosuna tebliğ edilmesi halinde diğer birimlere dağıtımının yapılması için ayrıca ivedilikle Hukuk Müşavirliğine gönderilir." cümlesi eklenmiştir.

³ 25/9/2017 tarihli Bakan Onayı ile birinci cümleden sonra gelmek üzere, "Yazıların hukuk grup başkanlığı veya hukuk bürosuna tebliğ edilmesi halinde diğer birimlere dağıtımının yapılması için ayrıca ivedilikle Hukuk Müşavirliğine gönderilir." cümlesi eklenmiştir.

ONUNCU KISIM

Son Hükümler ve Yürürlükten Kaldırılan Hükümler

Personelin sorumluluğu

MADDE 96- (1) Kanun, Kanun Hükmünde Kararname, Tüzük, Yönetmelik ve Tebliğlerde yer alan hükümlere göre ve bu Genelgede belirtilen hususlara uyulmasında ilgili personel azami hassasiyet gösterecektir. Bakanlık birimlerince iş ve işlemlerin zamanında ve gereği gibi yapılmaması sebebiyle doğabilecek hak kayıplarından buna sebep olanlarla birlikte amirleri de müteselsilen sorumlu olacaktır. İdari işlem aleyhine açılan davalar neticesinde yargı mercilerince verilecek esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararların icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecbur olduğundan, mahkeme kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde, idare aleyhine açılacak tazminat davaları neticesinde ödenecek maddi veya manevi tazminatlar olayda şahsi kusuru bulunan personele rücuen ödettilir ve bunlar hakkında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine göre de gerekli takibat yapılır.

Yetki

MADDE 97- (1) Bu Genelgenin uygulanmasını temin etmek amacıyla gerekli göreceği her türlü tedbiri almaya, özel ve zorunlu durumlar ile bu Genelgede yer almayan hususları inceleyip sonuçlandırmaya I. Hukuk Müşaviri yetkilidir.

Son hükümler

MADDE 98- (1) Hazine yararının korunması amacıyla, yargıya intikal edip, kanun yolları aşamasından geçmek suretiyle Bakanlık aleyhine kesinleşen ve istikrar kazanan mahkeme kararları dikkate alınarak, gereksiz uyuşmazlıklara sebebiyet verilmemesi, davaların takibinde bu Genelgede belirtilen usul ve esaslara uyulmasında gerekli dikkat ve özenin gösterilmesi, Genelgede belirtilmeyen hususlarda ilgili mevzuat hükümleri gereğince işlem yapılması gerekir.

(2) Genelgede yer alan mevzuat hükümleri değiştiğinde veya yürürlükten kalktığında, yürürlükteki mevzuat hükümleri uygulanır ve tereddüt edilen hususlarda ilgili merkez birimi tarafından Hukuk Müşavirliğinden görüş istenilir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 99- (1) Bu Genelge ile;

a) Gümrük ve Ticaret Bakanlığının (Hukuk Müşavirliği) 6/8/2012 tarihli ve 2012/1 sayılı Genelgesi,

b) Gümrük ve Ticaret Bakanlığının (Hukuk Müşavirliği) 31/1/2013 tarihli ve 2013/1 sayılı Genelgesi,
yürürlükten kaldırılmıştır.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Bülent TÜFENKÇİ
Bakan

Dağıtım:

Tüm merkez ve taşra birimlerine
81 İl Valiliğine (Ticaret İl Müdürlüklerine)

Ek:

1- Dilekçe örnekleri ve formlar (59 adet)